MOTERIS

Nr. 3 (20)

LIEPA - RUGSĖJIS, 1960

TURINYS

	Psl.
Lietuvių šeštadieninė mokykla	1
D. Petrutytė — Marija Montessori	2
Danutė Paškevičiūtė — eilėraštis	5
A. Plateris — Emilija Platerаitė — 1831 metų sukilėlė	6
Em. Petrauskaitė - Pasalantė — Ateitininkė spaudos darbe nepriklausomybės laikotarpyje	7
Alė Rūta — Miško pakrašty	10
Elena Gimbutienė — Tapilės rūpesčiai	11
Elena Tumienė — eilėraščiai	14
Iz. Matusevičiūtė — Prisiminimai iš baleto Lietuvoje	15
Lermontov — Skaistuolė — (dr. M. Anyso vertimas)	16
V. Anysienė — Kūdikio maitinimas	20
M. G. — Pasikalbėjimas su jaunuole	21
Rūta Bleizgytė — Motina	21
M. L. — Toronto Lietuvių Vaikų Namai	23
E. Č. — Pabaltiečių Moterų Taryba veikia	23
Tarptautinis moterų suvažiavimas	25
Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungos veikla	25
A. Zubrickienė — Liet. Kat. Mot. D-jos skyrius Melbourne	25
Irena Kairienė — Moters grožis	26
Premijos, konkursai, rezoliucijos	27
Br. Pabedinskienė — Šeimininkių kampelis	28

"MOTERIS" Lietuvių Moterų Žurnalas Nr. 3 (20). Leidžia Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija. Redaktorė Izabelė Matusevičiūtė. Administratorė Bronė Pabedinskienė. Viršelį piešė Nora Kulpavičienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 57 Sylvan Ave., Toronto 4, Ont. Spaudė "Žiburių" Spaudos Bendrovė, Toronto, Ont. Kaina 75 ct. Prenumerata metams $3.00.

"MOTERIS" Quarterly Lithuanian Women's Magazine. 1960 Fall's Issue. Printed by "The Lights" Printing & Publishing Co. Ltd. in Toronto. Price 75 c.

MOTERIS
LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

LIETUVIŲ ŠEŠTADIENINĖ MOKYKLA

Kiekvienais metais rudenį jaunimas grįžta į mokyklas po ilgų vasaros atostogų. Jaunosios kartos paruošimas gyvenimui yra tėvų ir valstybės pareiga. Tos tautos, kurios yra sukūrusios savo valstybes, jos turi ir savo tautinį švietimą.

Pavergtos tautos negali turėti savo laisvo tautinio švietimo, nes jų švietimo reikalus tvarko pavergėjas. Ir lietuvių tauta yra pavergta, todėl ji jau 20 metų nebeturi savo laisvo tautinio švietimo. Lietuvos švietimo programa yra įjungta į Sovietų Sąjungos švietimo sistemą ir yra Maskvos kontroliuojama. Per šių dienų mokyklas lietuvių jaunimas yra rusinamas ir auklėjamas marksistinėje - komunistinėje dvasioje.

Lietuviška šeima tėvynėje turi didelių sunkumų išsaugoti gimtąją kalbą ir kitas tautines tradicijas.

Šiais metais viso pasaulio lietuviai išeivijoje minėjo 20-ties metų Lietuvos pavergimo sukaktį.

Buvo paminėta ir 550 metų Žalgirio - Grunwaldo mūšio sukaktis, kuriame Vytautas Didysis ir Jogaila, Lenkijos karalius, palaužė Kryžiuočių Ordino galybę.

Lietuvių tauta, kaip ir visos kitos laisvos pasaulio tautos, turi teisę būti laisva ir nepriklausoma. Kad galėtume siekti savo tautai laisvės, reikia, kad būtų lietuvių, kurie naujomis jėgomis ir naujais būdais kovotų.

Jau dvidešimt metų nebeturime tautinių lietuviškų mokyklų. Lietuviai išeiviai bei politiniai tremtiniai, norėdami tęsti savo tautines tradicijas, sukūrė lietuviškas šeštadienines mokyklas.

Šeštadieninė lietuviška mokykla yra tikra vargo mokykla, nes ji neremiama valstybės. Daugeliui mūsų išeivių ar šiaip visuomenei yra dažnai nebeaišku, ko siekia ir už ką kovoja lietuvis mokytojas?

Tokiems ši idealistų pasiryžėlių kova atrodo beprasmiška ir net juokinga. Jie galvoja, kad pavergta tauta bus kieno nors išlaisvinta arba pati išsilaisvins be išeivijos lietuvių pastangų.

Bet lietuviška mokykla amžių bėgyje yra išgyvenusi daug tragiškesnių metų, nei dabartinieji. Ne pirmą kartą rusų tautos panslavizmo yra sugriautas Lietuvos švietimas ir išblaškyti bei kalinti jos švietėjai. Tik prisiminkime spaudos draudimo laikus (1864 - 1904 m.), kada nebuvo netik lietuviškų mokyklų, bet už kiekvieną lietuvišką knygą gresė kalėjimas.

Garsioji Rimšos "Vargo mokykla" nėra idiliška pasaka, bet skaudi mūsų tautos švietimo tikrovė.

Aušros laikų lietuvė motina valstietė, mokydama savo vaiką prie ratelio, ištvėrė 40 metų ir paruošė naują kartą lietuvių patriotų kovotojų, kurie 1918 m. atkūrė Nepriklausomą Lietuvos valstybę.

Taip ir mūsų dienų išeivių kukli šeštadieninė lietuviška mokykla turi išauginti naują lietuvišką kartą, kurie ne vien mokėtų savo tėvų kalbą, bet ir tęstų mūsų tautos išlaisvinimo darbą.

Tuo tikslu prie lietuviškų parapijų ir Lietuvių Bendruomenės Kultūros Fondų žinioje yra suorganizuotas lietuviškas švietimas ir sustatytos programos.

Šeštadieninių mokyklų organizavimo ir išlaikymo naštą tenka nešti lietuviškai šeimai. Jai pagal išgales padeda lietuviška parapija bei Lietuvių Bendruomenė, kartais gana stambiomis aukomis.

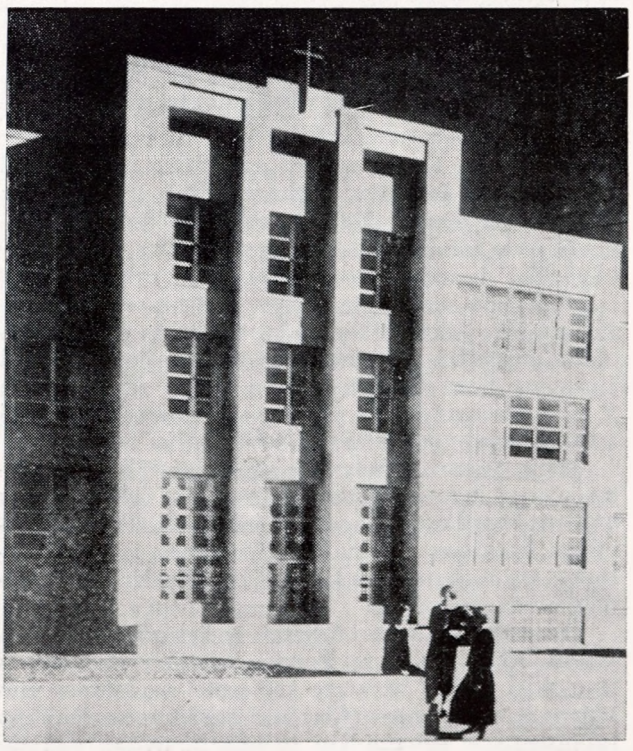

Marijos Augštesniosios mokyklos rūmų fasadas Čikagoje

MARIJA MONTESSORI

D. PETRUTYTĖ

"Ne metodas išgarsino Montessori vardą pasaulyje, bet jos atradimai".
E. M. Standing

KAS JI?

Retas, kuris šiandien nežino Montessori vardo. Tik, deja, tas žinojimas paprastai yra įrėmintas į labai siauručius rėmus: vieniems jinai — tik gydytoja, kitiems jinai — tik pedagogė, kurios auklėjimo metodas, tetinkąs tik italų vaikams, dar kitiems ji — tik idiotų ir atsilikėlių auklėtoja. Arba vėl: vieni laiko Russo pamėgdžiotoja, Pestalozzi — pasekėja, Froebelio — "vaikų darželio" pagerintoja ir t. t. Yra ir tokių, kurie labai drąsiai nupeikdami jos "netikusį" metodą, pasirodo, nežiną, kad jinai ne vyras, o moteris.

Marija Montessori savo asmenyje sujungė ne tik gydytojos - psichiatrės ir pedagogės profesijas, bet ir psichologės, filosofės bei mokslininkės, atradėjos ir visuomeninio gyvenimo reformatorės. Jinai yra viena iš tų retų mokslo žmonių tarpo, kurie mokslu grindė praktiką, o praktika mokslo tiesas. Dėl to josios auklėjimo teorija niekur nesusikerta su praktika, o ši pastaroji — su teoretiniais mokslo daviniais.

Montessori, tikra žodžio prasme, yra *atradėja* naujo pasaulio. Kolumbas atrado *išorinį* pasaulį, Montessori atrado *vidinį* pasaulį — gražų ir turiningą pasaulį vaiko sieloje. Tas atradimas ir išgarsino Montessori vardą pasaulyje, įamžindamas jį pedagogikos istorijoje.

Keliasdešimt metų atgal " The Times" korespondentas, rašydamas apie dr. Montessori, yra pavadinęs ją "įdomiausia moterimi Europoje". Kaip visa įvykių eilė rodo, šitas sprendimas pasilieka istoriniu ir šiandien nenustojusiu savo vertės. Iš tikrųjų, Montessorri buvo viena iš tų didžiųjų istorinių asmenybių, kurios pajėgė sukelti savo pasekėjuose nepaprastą entuziazmą, iššaukiantį beatodairišką pasiaukojimą jos skelbiamoms idėjoms įgyvendinti.

Šiemet gegužės 6 d. sukako 8-ri metai nuo šios "genialiosios moters" (kaip ją yra pavadinęs Harvardo un-to prof. Henry W. Holmes) mirties. Jos mirties pranešime sakoma: "Ji mirė, kaip ji gyveno: aiškiu protu, mylinčia širdimi, ryžtinga paskutiniajam gyvenimo momentui. Tai truko trumpiau nei minutė ir ji skaisčią savo sielą atidavė Dievui".

Ilgas Marijos Montessori gyvenimas, nužymėtas didžiais mokslo atradimais ir giliaus pasiaukojimo darbais *vaiko* labui, — o per jį ir visai žmonijai, — staiga užgeso 1952 m. gegužės 6 d. Ji mirė, baigdama 82 metus, Noordwijk-on-Sea, Olandijoje ir yra palaidota to paties miestelio katalikų kapinėse. Jos gerbėjai pastatydino jai puošnų paminklą. "Tačiau pats gražiausias ir patvariausias paminklas", kaip yra išsireiškęs žymus anglų pedagogas, "yra ir bus taiki ir skaidri bei smagi nuotaika, sklindanti iš tūkstančių laimingų vaikučių visuose pasaulio kraštuose".

JAUNYSTĖS IR MOKSLO DIENOS

Marija gimė 1870 m. rugpjūčio 31 d. Chiaravalle, Ankonos provincijoj, Italijoje. Jos tėvai, nors ir nepriklausė tuometiniam privilegijuotam luomui, tačiau visu nuoširdumu buvo atsidėję gražiam ir tvarkingam vienturtės dukros auklėjimui. Ji savo ruožtu irgi neliko jiems skolinga. Kaip Romos u-to profesorė, parašiusi pirmąjį veikalą "Pedagoginę Antropologiją", dedikavo jį savo tėvams, kaip gilios padėkos pareiškimą už jų švelnią meilę, lydėjusią ją nuo pat kūdikystės dienų ir už gilių idėjų įskiepijimą jos sieloje. (To my mother Renilde STOPPANI and my father Alekssandro MONTESSORI on the occasion of the 45-th Aniversary of their unclouded union, I dedicate this book, Fruit of the Spirit of Love and Contentment with which they have inspired me). Taip dedikacija skamba angliškame vertime.

Marijos tėvas buvo palikuonis šeimos, kadaise priklausiusios Bolonijos kilmingajam luomui. Jis buvo tipiškas senosios mokyklos konservatorius. Kaip kariškis savu laiku buvo atžymėtas už pareigingumą. Iki pat savo gyvenimo pabaigos pasiliko orus, kariškai griežtas ir visų gerbiamas už nepaprastai nuoširdų mandagumą.

Marijos motina buvo seserėčia įžymaus dvasiškio Antonio Stoppani, garsaus filosofo ir mokslininko, kuriam mirus Milano u-tas pastatydino paminklą. Renilde buvo ypatingo pamaldumo moteris, kuris labai darniai jungėsi su jos gyvu ir linksmu charakteriu. Dukra buvo paveldėjusi iš savo motinos grožį, nepaprastą gyvumą ir pasigailėjimą bei jautrumą kenčiantiems.

Marija, būdama vos 11 m. amž. mergaitė, pasijuto esanti kažkokios jėgos traukiama išeiti iš siaurų šeimos židinio ribų į platesnį pasaulį, o noras veikti ką nors teigiamo, didingo nedavė jai ramybės. Tačiau tų laikų Italijos moteriai tebuvo įmanu verstis tik mokytojos profesija. Šitoji gi paauglė mergiotė,

---

Kanadoje šeštadienines mokyklas lanko arti tūkstančio mokyklinio amžiaus vaikų. JAV-bėse jų skaičius yra žymiai didesnis, nes prie lietuvškų parapijų yra katalikų išlaikomos mokyklos, kur lietuvių kalba dėstoma kartą ar du kartu savaitėje.

Pagyrimo vertos tos šeimos, kurios savo vaikučius leidžia į lietuviškus vaikų darželius ir šeštadienines mokyklas. Bet labai reikia apgailestauti, kad jau gana žymi dalis lietuviškų šeimų nebesirūpina ir neverčia savo vaikų išmokti gimtosios kalbos ir į šeštadienines mokyklas jų nebeleidžia.

Kaip Aušros laikais vienintėlė švietėja ir auklėtoja buvo lietuvė motina, taip ir šių laikų išeivės lietuvės motinos rankose yra jaunosios kartos lietuviškas švietimas. Be motinos pastangų ir pasišventimo vien mokytojai ir kunigai neprišauks vaikų šeštadieninėn mokyklon.

Suartėti lietuviškai šeimai ir šeštadieninei mokyklai KLB Kultūros Fondo švietimo darbuotojų Kanadoje ir JAV-bėse yra kas metai šaukiamos mokytojų konferencijos. Čia yra nustatomos švietimo programos ir keliami kiti painūs lietuviško auklėjimo klausimai.

iki valiai prisižiūrėjusi į savo mokytojas, griežtai nusprendė niekada netapti mokytoja. Jos supratimu tai buvo bergždžias, atstumiąs ir nedėkingas darbas, kuris pasižymėjo tik vaikų kankinimu verčiant juos viską "kalti" ir net žymesniųjų žmonių biografijas. Jai asmeniškai tai nebuvo sunkus uždavinys, nes ji turėjo gerą atmintį, bet jos jautrioje sielutėje kėlė pasišlykštėjimą mažiau gabesniųjų vaikų vargai ir nuolatiniai nepasisisekimai.

Pasakojama, jog kartą mokytoja paklaususi jaunos Marijos: kokia įžymia asmenybe ji norėtų būti? "Jokia", griežtai atsakiusi šioji ir mokytojos nustebimui dar pridurusi: "nenoriu, kad vargšai vaikai bereikalo kankintųsi, turėdami mokytis dar vieną biografiją".

Savo veiklai ji troško platesnės dirvos su didesnėmis galimybėmis dirbti, tyrinėti, kurti. Turėdama nepaprastus matematinius gabumus ir jausdama gilų vidinį patraukimą architektūrai, pagaliau ji pareiškė tėvams norinti atsidėti matematikos, o vėliau architektūros studijoms.

Dideliu vargu jai pavyksta patekti berniukų gimnazijon, kurią ji sekmingai baigia, visuose mokslo dalykuose pralenkdama berniukus. Klasėje, Marija kaip vienintelė įsibrovėlė į realinę gimnaziją, turėjo sėdėti atskirai kampe su atgręžta nugara į klasę. Griežtai jai buvo uždrausta atsigrįžti ir nors žvilgsnį mesti į klasę. Pertraukas ji turėjo praleisti nuošaliame kambarėlyje, į kurį ją palydėdavo pats mokytojas, o prie jo durų sėdėdavo sargas. Baigiant gimnaziją ji pajuto didelį patraukimą prie biologijos, bet pagaliau ji apsisprendė studijuoti mediciną.

Visos Romos moterys išgirdusios apie jos dedamas pastangas patekti į medicinos fakultetą, lyg siaubo apimtos, pamaldžiai sudėjusios rankas, kartojo: "Ar tai jaunai merginai lankyti tokią mokyklą!!!" Marijos tėvui irgi nepatiko toks dukters nusistatymas ir jis griežtai pasipriešino, tik motina neabejojo, kad Marija pasirinko tikrąjį kelią, kuriuo eidama, ji galės padaryti daug gero. Nežiūrint didžiausių kliūčių, Marija nugali visus tradicinius prietarus, gaudama sutikimą peržengti medicinos fakulteto slenkstį. Jai leidžiama kartu su vyrais - studentais klausyti paskaitų, tačiau uždraudžiama kartu atlikinėti praktikos darbus anatomijos laboratorijoje ir neleidžiama kartu su vyrais dalyvauti lavonų skrodimų darbuose. Šias studijas, dažniausia naktimis, ji atlieka viena pati.

Begalinės energijos, nepalaužiamo ryžto ir stiprios valios dėka Marija Montessori nugali visas kliūtis ir 1894 m., būdama 24 metų amžiaus baigia mediciną. Už atliktus mokslinius darbus jai suteikiamas medicinos daktaro laipsnis. Tai pirmoji moteris gydytoja Italijoje. Šis jos gilus ir plačios mokslinės apimties pasiruošimas — ne tik medicinos ir chirurgijos, bet protinių nenormalumų ir psichiatrijos srityse — buvo stiprus pagrindas dar nenumatytiems ateities laimėjimams tai didžiajai "pasaulio tarnaitės" pasiuntinybei, atsidavusiai mažųjų pasaulio piliečių teisių gynimui ir jų įpilietinimui pasaulyje.

KELIAS Į PEDAGOGIKĄ

Tuojau pat dr. Montossori buvo paskirta gydytoja - asistente Psichiatrinėje Romos U-to Klinikoje. Tarp daugelio svarbių uždavinių jai buvo pavesta lankyti Romoje ir jos apylinkėse esančius beprotnamius bei prieglaudas ir atrinkti ligonius, tinkamus klinikiniams tyrinėjimams. Tokiu būdu ji susidomėjo idiotais ir atsilikusiais vaikais, kurie tuometinėje Italijoje tebebuvo priskiriami prie pataloginių nepilnapročių.

Dr. Marija Montessori (1870. VIII. 31. - 1952. V. 6.)
Dail. A. Varno piešinys.

Juo labiau Montessori suartėjo su nenormaliaisiais vaikais — studijuodama juos, gilindamasi į jų sunkią nedalią, trokšdama jiems padėti — tuo stipriau jos nuomonė ėmė skirtis nuo bendrosios iš atžvilgio į šiuos nelaiminguosius. Dabar ji sukelia didelį pasipiktinimą savo kolegų tarpe, išdrįsdama pareikšti kaip gydytoja, kad protinių trūkumų problemos greičiau yra pedagoginės, o ne medicininės. Nežiūrint stiprios opozicijos, ji galutinai įsitikino, kad suradus specialų auklėjamąjį gydymo būdą, šių nelaimingųjų protinis stovis turėtų žymiai pagerėti. Po ilgų ir nenuilstamų jieškojimu jai pasiseka surasti jau įvykdytus sekmingus bandymus šioje srityje, (kurie patvirtina jos nuojautą), dviejų prancūzų gydytojų: Jono Itard'o ir Eduard'o Seguin'o.

1899 m., Pedagoginiame Kongrese Turine, Montessori pasako reikšmingą ir giliai jaudinančią kalbą "Dorovinis Auklėjimas". Ji drąsiai išreiškia savo tikėjimą šiais žodžiais: "defektyvieji vaikai nėra extra - socialinės būtybės, bet lygiai taip pat turi teisę į auklėjimą kaip ir normalieji". Šita ugninga ir turininga kalba iššaukė valstybės vyrų susidomėjimą, tai buvo kertinis akmuo, ant kurio prasidėjo mokslinio auklėjimo statyba Italijoje. Tuojau buvo pastatydinta "Valstybinė Atsilikusių Mokykla" (Scuola Orthophrenica) ir pavesta dr. Montessori vadovybei.

Klausos lavinimas. Vaizdas iš M. Varnienės Lietuviško Vaikų Židinėlio Čikagoje.

Nuotr. V. Juknevičiaus.

Šias pareigas ji ėjo dvejus metus (1899 - 1900) ir padedama savo bendradarbių paruošė ištisą eilę mokytojų silpnapročių auklėjimui, panaudodama ypatingą mokslišką stebėjimo metodą. Ji lankėsi Londone ir Paryžiuje tikslu susipažinti su tuometiniais metodais, liečiančiais atsilikėlių problemas. Grįžusi, ji visiškai pasišventė praktiškam šių vaikučiu mokymui. Ištisas dienas nuo 8 val. ryto iki 7 val. vakaro ji praleisdavo kartu su šiais nelaimingaisiais. Naktimis ji darydavo užrašus, klasifikuodama juos, lygindavo, analizuodavo bei vertindavo savo dienos stebėjimus ir ruošdavo naujas auklėjimo priemones. "Tie dveji metai praktikos", dažnai kartodavo ji, "yra pirmasis ir pats tikrasis mano įsigyto patyrimo laipsnis pedagogikoje".

Sumanioje jos vadovybėje, nepaprastai žemas šių atsilikėlių vaikų protinis pajėgumas išsivystė iki netikėto ir nuostabą keliančio lygio. Kai kurie, paimtieji iš beprotnamių idiotai vaikai išmoko skaityti, rašyti ir skaičiuoti taip gerai, kad kartu su normaliaisiais vaikais išlaikė viešuosius kvotimus.

Visiems tatai pasirodė lyg koks stebuklas, bet ne dr-ei Montessori, kuri į šį stebinantį reiškinį žiūrėjo ne paviršutiniškai, nesavanaudiškai ir ne tuščios garbės trokštančia širdimi. Ji žvelgė į jį nuolankiai giliomis mokslininkės - tyrinėtojos akimis, nepriskirdama sau jokių reikšmingesnių nuopelnų. Nuolankumas buvo vienas ryškiausių jos kilnios asmenybės bruožų. Štai, kaip ji pati kalba apie įvykusį pasisekimą: "Tuo tarpu, kai visi stebėjosi manųjų idiotų pažangumu, aš ieškojau priežasčių, kurios paprastosiose mokyklose taip žemai nusmukdė normalius, sveikus ir laimingus vaikus, kad jie savo inteligencija prilygo mano nelaimingiesiems mokiniams".

Po nuodugnių svarstymų Montessori tvirtai įsitikino, kad esminė priežastis glūdi skirtinguose pedagoginiuose principuose. Stipri nuojauta verčia ją patikėti, jog pritaikius panašų auklėjimo bei mokymo metodą normaliesiems vaikams, jų asmenybės, atsipalaidavusios nuo jas gniuždančių dresūrinių varžtų, imtų nuostabiai gražiai vystytis ir nekliudomai pažangėti pagal jų prigimtą pajėgumą...

Nuo 1894-1900 metų dr. Montessori vertėsi gydytojos praktika, profesoriavo Augštojoje Moterų Kolegijoje, dėstydama higieną, vadovavo Pedagoginės Antropologijos Katedrai Romos u-te, vedė ir tvarkė Silpnapročių Institutą ir šalia to turėjo dar visą eilę smulkesnių įsipareigojimų. Tatai parodo šios moters nepaprastą energiją, didelį darbštumą, nepalaužiamą patvarumą ir labai platų mokslinį išsilavinimą.

1901 m. Montessori palieka Silpnapročių Institutą, turėdama prieš savo akis aiškų tikslą: pagerinti normaliųjų vaikų būvį. Septynis metus ji pašvenčia šios rūšies studijoms ir stebėjimams, pirmiausia įsiregistruodama Romos u-te į filosofijos fakultetą. Pagrindinis jos studijų centras — eksperimentinė psichologija, o ypatingai vaiko psichologija. Jos gili mokslinė erudicija natūraliai įgalina ją daryti savus jieškojimus iš pagrindų patikrinant jau priimtas tiesas, praleidus jas per savąją mąstymo prizmę. Ji lanko mokyklas, atsidėjusi tyrinėja seniausias pasaulio pedagogines institucijas, žvelgdama į jas iš visai naujo stebėjimo taško. Josios gerai išmiklintas protas griežtais moksliniais tyrinėjimais įgalina atsipalaiduoti nuo jau turimų vienokių ar kitokių idėjų ir daryti išvadas tik vispusiškai įsitikinus jų aiškumu.

Pagaliau 1907 m. Montessori įsteigia pirmąją mokyklą normaliems vaikams nuo 3 - 6 metų amžiaus Šv. Lauryno rajone, Romoje. Šią mokyklą ji pavadino "Vaikų Namais" (Casa dei Bambini), kurie ilgainiui patapo jos pedagoginių ir psichologinių tyrinėjimų labaratorija. Joje ir buvo įvykdytos intensyvios vaiko sielotyros studijos, davusios nepapras-

tus praktinius rezultatus. Čionai įvyko nuostabusis vaiko sielos atsiskleidimas, įgalinęs Montessori padaryti tikrus atradimus arba atidengti tai, kas amžių amžiais buvo užgožta storu tamsių prietarų klodu. Štai, kaip matome, "Montessori Metodas", anot žemaičių, nėra iš piršto išlaužtas, o yra natūrali atradimų pasekmė.

Sekantį kartą pasistengsiu plačiau supažindinti gerb. "Moters" skaitytojas, su dr. Montessori atradimais arba jos metodo kilme. Iš to paryškės ir daugelis dalykų būtinai žinotinų kiekvienam žmogui, nes mes, norom nenorom, visur susiduriame su vaikais, bet labai dažnai jų nesuprantame ir nemokame teisingai jų įvertinti.

VAIKO ŠIMTMEČIO ATSTOVĖ

1946 metais Škotijos Pedagoginis Institutas suteikdamas dr. Montessori "Honorary Fellowship", suruošė iškilmingą minėjimą Edinburge, kurio metu pasakė kalbą to Instituto direktorius. Jis kalbėjo: "Mokymas yra konservatyvi profesija, tačiau vienos kartos būvyje paprastai iškyla ypatinga asmenybė, iš kurios dvelkteli naujas gyvenimas, skatinąs žmones naujiems siekiams ir naujiems darbams. Tos prakilnios asmenybės, tai didieji pasaulinio masto pedagogai - auklėtojai. Mūsų amžiaus bėgyje niekas iš jų neprasikiša augščiau už dr. Mariją Montessori. Jos vardas šiandien yra populiarus ne tik Škotijoje, ne tik Europoje, bet visame pasaulyje".

Šitoks škotų švietimo vadovo pareiškimas yra tikrai įsidėmėtinas, kadangi Škotija visuomet pirmauja pedagoginės pažangos srityje.

Kiekvienas šimtmetis turi savo atstovus arba "Reprezentacinius žmones", kurie ypatingu būdu moka išreikšti tai, ką vokiečiai vadina "Zeit-Geist", savo gyvenamojo amžiaus dvasią. Ką kiti tik nedrąsiai nujaučai arba ir kai ką pastebi atskiruose be sąryšio fragmentuose, tai tų iškiliųjų asmenybių protai jau pajėgia visa tai aprėpti ir pamatyti kaip visumą. Amžių reprezentantai sujungia savo asmenybėje tūkstančius pabirų tendencijų ir savo genijaus dėka pradeda naujus sąjūdžius.

"Nėra abejonės, kad ir Montessori vardas bus įrašytas pasaulio istorijoje šalia kitų "Didžiųjų Žmonių". Iš tikrųjų, ji jau yra užsitikrinusi sau tokią vietą. Pagaliau nė vienas, kuris tik arčiau yra susipažinęs su pedagogikos mokslo plėtra XX a., negalės paneigti begalinės įtakos, kurią yra padariusi dr. Montessori kiekviename pasaulio krašte. Ji jau yra susiformavusi žvaigždė pedagogikos istorijos firmamente, kur amžinai žibės Comenijaus, Pestalozzi, Froebelio ir kitų draugystėje". (E. M. Standing: Maria Montessori).

Šis šimtmetis jau pačioje pradžioje buvo pavadintas "Vaiko Šimtmečiu". Šis pranašavimas nėra be pagrindo, nes šiandien ypatingai yra susirūpinta vaiko gerbūviu, kaip niekada anksčiau. Montessori kaip tik ir buvo šio gerbūvio pagrindinė nešėja, pašventusi didesnę savo gyvenimo dalį vaiko dvasinės plėtros teisių skleidimui žmonėse ir jų įpilietinimui pasaulyje. Todėl ir visai pelnytai jai turės priklausyti "Vaiko šimtmečio atstovės arba reprezentantės" titulas.

Pagal Montessori, nors ir keistai skamba, pagrindinė auklėjimo problema yra ne pedagoginė, bet socialinė. Jos išsprendimas priklauso ne nuo pedagoginių principų pagerinimo, o nuo sureguliavimo socialinių santykių ir įvedimo naujų elgsenos

Danutė Paškevičiūtė

VIRŽIAI

Pavakarys pasimirė klajoklio sniego pūgoje,
Ir vėjuj pusiau lūžo medis...
— Jo kamienas buvo beveik baltas,
Jis stovėjo vienišas pamiškėje.
Ir nulūžo jis todėl,
Kad niekas nedangstė jo nuo vėjo. —
Tą vakarą, kai mane lydėjo nusivylimas,
— Nesvarbus toksai ir, jei čia papasakočiau,
Būtų net juokingas —
Liauna mergaitė atnešė man viržių puokštę,
Juodų akių ir tokių pat plaukų mergaitė.
Jinai. Vėjūnė.
Su viržių puokšte ji grąžino man šilus,
Patvinusius sakų kvapais,
Paslėptus giliai širdy ir... atsiminimuose.
Ak, kaip norėjau jai papasakoti,
Apie dangaus varsomis dažytus viržių žiedus,
Apie vėją barstantį konkorėžius,
Ir gintarinėmis ašaromis riedančius sakus...
Bet aš tylėjau ir nieko nesakiau,
Nes nežinojau, ar galės ji
Mano akimis išvyst suaižėjusius,
Varinius pušų kamienus...
Aš tylėjau ir nieko nesakiau
Jai, juodų akių ir tokių pat plaukų mergaitei.
Jai. Vėjūnei.

būdų tarp dviejų bendruomenių — vaikų ir suaugusiųjų. Šioje srityje Montessori yra davusi aiškius ir konkrečius nurodymus, kaip ta amžiais viešpataujanti socialinė nelygybė bei priespauda iš vienos pusės ir nuolatinis priešinimasis — iš antrosios gali būti pašalinami. Nuodugniau patyrinėjus šį klausimą iš montessorinio požiūrio, tenka ją pačią laikyti ne tik auklėtoja, bet ir socialinio gyvenimo reformatore.

Negana to, Montessori yra ir taikos problemos sprendėja. Štai, toje pačioje istorijos epochoje yra įvykę du nuostabūs vienalaikiai atradimai. Abu liecia atidengimą nuostabiai galingų jėgų: vienas medžiaginiame ir antras dvasiniame pasaulyje.

Nelaimei, milžiniški energijos ištekliai, surasti atome, daugiausia naudojami *griovimui ir pražūčiai.* Tuo tarpu protinės ir dvasinės energijos ištekliai, kurias Marijai Montessori pavyko atpalaiduoti vaikuose ir įjungti į prasmingą veiklą, tiesiog veda į vispusišką darnumą bei tvarką, kas ir sudaro mūsų karštai trokštamosios *taikos pagrindą.*

Šį savo rašinį norėčiau užbaigti, papildydama svariais olandų biologo prof. Brooglever'io Forrtuyn'io žodžiais, parašytais prieš 25 metus: "Tie, kurie nesutinka su Montessori metodu, skeptiškai klausia: pažiūrėsim, kas liks iš Montessori metodo po keliolikos metų? Tai reiškia, kad jo vietą jau seniai bus užėmusios naujos sistemos. Nesunku tokiems paaiškinti, kad to niekada neįvyks, nes Montessori metodas remiasi bendraisiais pažymiais, kurie yra bendri visiems gyviems organizmams: jis gyvuos tol, kol egzistuos pats gyvenimas. Neįmanu, kad kartą montessorinius principus įvedus į pedagogiką, vėl būtų galima jų atsižadėti".

Emilija Plateraitė – 1831 metų sukilėlė

A. PLATERIS

(Tęsinys iš š.m. Nr. 2 (19)

3. VILČIŲ ŽLUGIMAS

Sukilėliai galėjo priešintis reguliariai rusų kariuomenei tik kariaudami partizaniniu būdu: pasiskirstę mažais daliniais, vengdami didesnių miestų. Reguliarios Lietuvos kariuomenės nebuvo, o iš reguliarios lenkų kariuomenės sukilėliai iki tol nebuvo susilaukę pagalbos. Dabar, kai visame krašte buvo pilna rusų kariuomenės, kai daugelis sukilėlių buvo nustoję noro toliau kautis, atžygiavo dvi lenkų armijos, generolų Chlapovskio ir Gelgudo vadovaujamos. Dviejų reguliarių armijų atvykimas Lietuvon nepadėjo sukilimo reikalui. Pradžioje sulaukta pagalba pataisė visų nuotaiką, bet tarp abiejų generolų prasidėjo trynimasis, o be to, Gelgudas, pasidaręs vyriausiu vadu, pasirodė tom pareigom visai netinkamas.

Tuo laiku buvo nutarta partizaniškai veikusius sukilėlius perorganizuoti į reguliarią kariuomenę. Emilijai Plateraitei buvo suteiktas kapitono laipsnis ir ji buvo paskirta pirmojo lietuviško pulko, vėliau žinomo 25-to pulko vardu, pirmosios kuopos vadu. Jos pulkas buvo nusiųstas į Kauną, prie kurio rusai priartėjo birželio 25 d., prieš tai sumušę Gelgudą netoli Vilniaus. Kaune įvyko ilgas ir kruvinas mūšis, kur 25-tas pulkas, kovodamas dešiniame kariuomenės sparne, skaudžiai nukentėjo. Plateraitė, nenorėdama trauktis, vos nepakliuvo į priešo nelaisvę, bet, pulkininko Kiekiernickio įsakoma, turėjo palikti mūšio lauką. Vargais negalais persimušusi per kazokų eiles, ji išvengė pavojų ir nujojo į Raseinius, kur rinkosi jos pulko likučiai. Kiek vėliau 25-tam pulkui buvo įsakyta lydėti generolo Gelgudo kariuomenės gurguoles Šiaulių link. Generolai nutarė pulti silpnas rusų pajėgas, užėmusias Šiaulius, bet jų vėl laukė nepasisekimas: sukilėliai dar kartą pralaimėjo ir buvo priversti trauktis. Tuo laiku 25-tas pulkas su gurguolėmis įpuolė į rusų parengtus spąstus miške, ant vieškelio, netoli Šiaulėnų. Nežiūrint sunkių nuostolių ir dalies gurguolių netekimo, pulkas tvarkingai pasitraukė ir susijungė Kuršėnuose su pagrindine kariuomene. Savo pranešime apie Šiaulėnų mūšį, Gelgudas paminėjo kapitono Emilijos Plateraitės drąsą ir šaltakraujiškumą kautynių metu.

Lietuvos sukilėlių dalinių perorganizavimas į reguliarius kariuomenės pulkus pasirodė didelė klaida: sukilėliai buvo narsūs partizanai, bet neturėdami karinio apmokymo – menki kareiviai; be to, visų dalinių įjungimas į Gelgudo nevykusiai vadovaujamą kariuomenę pertraukė partizaninę veiklą Lietuvos miškuose ir leido priešui be didesnio pasipriešinimo užvaldyti žymesnę krašto dalį. Prie Šiaulių rusams sumušus Gelgudo kariuomenę, karo tarybos buvo nutarta sukilimą Lietuvoje užbaigti ir trauktis į Lenkiją. Plateraitė, būdama tik kapitonu, aišku, strateginių klausimų sprendime nedalyvavo, bet, kaip ir kiti sukilėliai, turėjo nukentėti dėl generolų nesugebėjimo ir klaidų. Kariuomenė buvo padalyta į tris dalis, 25-tas pulkas kaipo atskiras vienetas nustojo egzistuoti, o Emilija, visą laiką Rašanavičiūtės lydima, įsijungė į generolo Chlapovskio vadovaujamą koloną. Ta kolona žygiavo beveik nesustodama dvi dienas ir dvi naktis nesutikdama rusų, o trečios dienos rytą atsidūrė Prūsų pasienyje. Čia generolas Chlapovskis pranešė savo kariams, kad nėra kitos išeities kaip pereiti sieną ir pasiduoti prūsams. Įvykių liudininkai aprašo, kad Emilija Plateraitė karčiais žodžais išmetinėjo Chlapovskiui jo bailų elgesį. Ji griežtai atsisakė bėgti į užsienius, kol sukilimas dar galutinai nenumalšintas, ir pasiryžo traukti Lenkijon prie ten dar tebekovojusių sukilėlių. Ji pati, Marija Rašanavičiūtė ir Cezaris Plateris, persirengę kaimiečių rūbais, vienam žemaičių kaimiečiui rodant kelią, persikėlė per Nemuną ir pasileido per Suvalkiją į pietus, naktimis prasmukdami pro kraštą užėmusių rusų stovyklas.

Jau ilgas sergančios motinos slaugymas buvo susilpninęs Emilijos sveikatą. Daktarų įsakytas gydymasis jūrų maudyklėmis buvo politinių įvykių sutrukdytas, bet jai dar užteko jėgų keletą mėnesių dalyvauti žygiuose ir mūšiuose. Atrodo, kad tik stiprios dvasinės jėgos palaikė jos sveikatą. Sukilimas pasidarė jos vienintelė gyvenimo prasmė. Kol buvo proga kovoti, kol buvo vilties išplėšti gimtąjį kraštą iš priešo nagų, tol jai jėgų užteko. Dabar, kai sukilimas žlugo, kai ji buvo priversta slapstydamasi nuo rusų bėgti per Suvalkijos miškus, liga vėl pasirodė. Moraliniai smūgiai ir nuovargis pakirto jos jėgas miškuose netoli Kapčiamiesčio, ir jos kelionės draugai turėjo ją paguldyti eigulio trobelėje. Iš ten ji buvo perkelta į kaimyninį Justinavos dvarą, kur savininko Ablamavičiaus šeima ją nuoširdžiai priėmė ir parūpino medicinos pagalbą. Čia gulėdama ji užsispyrusiai nenorėjo atsisakyti vilties, kad sukilimas vėl atsigaus. Ši viltis palaikė jos jėgas ir ji, būdama geroje priežūroje, ėmė iš lėto taisytis. Plateraitė rusų užimtose Kapčiamiesčio apylinkėse savo pavardės negalėjo vartoti ir gyveno Koravinskaitės pavarde.

Emilijai susirgus, Rašanavičiūtė paliko su ja ir slaugė ją ligoje, o Cezaris Plateris tęsė kelionę toliau. Jam, palyginus, pasisekė: jis išvengė rusų dalinių, kol dar kovos tebesitęsė išbuvo Lenkijoje, pagaliau pasiekė vakarus, kur aktyviai dalyvavo tremtinių veikloje. Jis dar gyveno iki 1869 metų, bet Lietuvon grįžti jam jau niekad neteko.

Atėjus rudeniui ir žiemai, Suvalkiją pasiekė žinios, kad sukilimas žlugo ir Lenkijoje ir kad reikia atsisakyti nuo betkokios vilties jį atgaivinti. Plateraitė vis dar tebegyveno viltimi, kad sukilėlių aukos nenueis veltui, kad rusai bus Lenkijoje sumušti ir tada ateis momentas juos vyti lauk iš Lietuvos. Užtat žinia, kad karas jau pasibaigė, kurį laiką buvo nuo jos slepiama, bet, pagaliau, ji tai sužinojo. Ši žinia atėmė jai paskutines jėgas ir ji mirė Justinavoje

Kūčių išvakarėse, 1831 m. gruodžio 23 d., sulaukusi dvidešimt penkerių metų. Palaidota Kapčiamiesčio kapinėse, kur jos kapas iki šiol išsilaikė.

4. IŠGARSĖJIMAS

Emilija Plateraitė savo laiku buvo pagarsėjusi visame kultūringame pasaulyje. Jos, kaip moters, dalyvavimas kovose ir parodytas narsumas ypatingai kreipė visų dėmesį, tuo labiau, kad Plateraitė savo organizacine veikla prieš sukilimą, drąsa mūšiuose ir sugebėjimu vadovauti pralenkė daugelį vyrų. Gal labiausiai ji išsiskyrė iš savo ginklo brolių tarpo savo būdo ypatybėmis: kažin ar koks kitas sukilėlis visą amžių buvo atsisakęs bet kokių asmeniškų teisėtų interesų ir viską sukoncentravęs į vieną sritį — tėvynės išlaisvinimą.

Emilijos atminimas buvo gerbiamas ne tik Lietuvoje ir Lenkijoje, bet ir daugely kitų šalių. Eilėraščių jos garbei yra parašyta bent penkiomis kalbomis. Adomas Mickevičius parašė "Pulkininko mirtį" (Smiarć pôlkownika) kur, kad ir iškraipydamas faktus, vaizduoja Emilijos Plateraitės mirtį, tariamai eigulio trobelėje, savo kuopos karių tarpe. Šis Mickevičiaus eilėraštis, berods, nėra išverstas į lietuvių kalbą. Angliškai parašytas eilėraštis "To the memory of the Countess Emilia Plater"; prancūziškai, ilgoka, kokių penkių puslapių, elegija "Couronne poetique"; vokiškai "Die Graefin Plater", pagaliau itališkai sonetas "Sulla tomba di Emilia Plater". Šių eilėraščių autoriai šiuo tarpu nenustatyti. Nežinomasis itališko soneto autorius, kaip ir Mickevičius, pabrėžia Emilijos Plateraitės lietuviškumą.

Iš prozos grožinių kūrinių aprašančių Plateraitės gyvenimą yra lietuviška Vienuolio drama "1831 metai", kur vaizduojama Emilijos veikla sukilimo metu, ir lenkų kalba biografinis romanas "Emilja Plater", kuriame Waclaw Gąsiorowski aprašo Plateraitės gyvenimą prieš sukilimą ir sukilimo metu.

Emilijos Plateraitės biografiją prancūzų kalba parašė vienas jos ginklo draugų, Staraševičius iš Raguvos. Atrodo, kad jis Plateraitę asmeniškai neblogai pažinojo ir iš aprašymo aišku, jog jie drauge dalyvavo daugely karo žygių. Tūlas J. K. Salomonskis išvertė Staraševičiaus veikalą į anglų kalbą ir jį išleido New Yorke 1842 metais pavadinęs "The life of the Countess Emily Plater", tačiau, išleisdamas vertimą, nutylėjo autoriaus pavardę. Šitas angliškas Staraševičiaus parašytos biografijos vertimas panaudotas pridėti šio straipsnio pagrindiniu šaltiniu. Prie leidinio buvo pridėti eilėraščiai Plateraitės garbei anglų, prancūzų, vokiečių ir italų kalbomis, irgi nepaduodant jų autorių. Kiek populiarus buvo Emilijos Platerytės vardas plačiame pasaulyje geriausiai parodo faktas, kad, leidžiant jos biografiją tolimame nuo Lietuvos New Yorke, daugiau kaip dešimtį metų po jos mirties, knygos globėjų sąraše randame Jungtinių Valstybių prezidentą John Tyler, buvusį prezidentą Martin Van Buren, vėliau prezidentu tapusį James Buchanan, visą eilę senatorių, kongreso narių, karių ir t.t., jų tarpe garsiuosius Daniel Webster ir Henry Clay, o taip pat Prancūzijos pasiuntinį de Bacourt.

Ateitininkė spaudos darbe nepriklausomybės laikotarpyje

EM. PETRAUSKAITĖ - PASALANTĖ

"Idėjos, jei didžios, nemiršta kaip žmonės" — giedojo didysis Lietuvos atgimimo dainius. Jos ne tik nemiršta, bet kartą užsiliepsnojusios, auga ir plečiasi. Popiežiaus Pijaus X-jo enciklikomis paskleistas obalsis — "Visa atnaujinti Kristuje" (šv. Povilo žodžiai) — uždegė jautriąsias katalikų sielas ir išbujojo Katalikiškosios Akcijos pavidalu. Lietuvą ši akcija pasiekusi per dvasiškiją rado stiprų atgarsį mokslus einančioje jaunuomenėje, kur šis judėjimas ir išaugo į didžiąją Ateitininkų Organizaciją, išleidusią savo organą "Ateitį" ir pasirinkusią savo idealais "Tikybos brangybę, mokslą, dorumą ir tautos reikalus" (iš ateitininkų himno).

Katalikiškoje dvasioje išugdyta, kilni, dora ir tie-

MARIJA SU KŪDIKIU
Duerer (1471 - 1528)

są pamilusi žmogaus asmenybė tegali pilnai atsiekti žmogiškosios vertybės augštumas ir būti tikrai naudinga savo tėvynei, o per ją ir visai žmonijai. Penkiasdešimties metų laikotarpyje ateitininkai tai įrodė giliu savo tautos reikalų supratimu ir jų įneštas kultūrinis įnašas bei aukos yra žymios ir vertingos. Dėl to per šį laikotarpį Ateitininkų Organizacija įleido gilias šaknis savo tautos gyvenime, sukūrė savo tradicijas ir tapo viena skaitlingiausių savo narių skaičiumi.

Jau pradžioje ateitininkų veiklos šalia vyrų lygiai stovėjo ir moterys ir vargu pirmųjų skaičius ar buvo didesnis. Jos lygiai užsidegė šiomis kilniomis idėjomis, mielai stojo į ateitininkų gretas ir iš jų išaugo daug visuomenės veikėjų - kultūrininkių. Jos pasižymėjo ne vien šiame judėjime, bet yra buvusios apdovanotos ir ordinais už patriotizmą (kaip Aldona Čarneckaitė), o taip pat ir nukentėjusios ištrėmime (O. Beleckienė, U. Starkienė, dr. Rugenienė, M. Kubiliūtė ir kt.).

Organizacijai augant ir vystantis, didesniam darbo našumui ugdyti, iškilo reikalas susiskirstyti sekcijomis, kuopelėmis ir korporacijomis. Taip pat ir moters darbo dirvai labiau išryškėjus, šalia bendro organizacinio darbo, teko kurti savas draugijas bei spaudos organus, labiau pritaikytus jų reikalams. Taip susikūrė mergaičių ateitininkių kuopelės, o iš jų išėjusios veikėjos padėjo organizuoti Katalikių Moterų Draugiją ir padėjo pavasarininkams. Jau 1918 m. katalikės moterys išleido laikraštį "Moterų Balsas". Jį redagavo L. Čiulkytė. Vėliau jis išsivystė į "Moterį" (1919-1940 m. tiražas 15.500 egz.).

"Moters" redaktorėmis yra buvusios: St. Paliulytė - Ladygienė, M. Galdikienė, O. Beleckienė, O. Labanauskaitė, E. Starkienė, O. Gratkauskienė, J. Drungaitė. Visos yra buvusios ateitininkės; o taip pat jų gausų būrį rasime "Moters" bendradarbių eilėse. Taip pat ateitininkė O. Labanauskaitė suorganizavo ir redagavo šalia "Pavasario" "Liepsnas" pavasarininkėms mergaitėms, kur irgi uoliai bendradarbiavo ateitininkės. Taip pat jos redaguoja ir daugumoje prirašo ir tremtyje atgimusią "Moterį", prisitaikiusią naujoms sąlygoms ir skiriamą visoms moterims. Ją leidžia Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija, 1955-57 m. redagavo St. Prapuolenytė, o nuo 1958 m. redaguoja Izabelė Matusevičiūtė.

Grynai ateitininkių reikalams skirtas buvo žurnalas "Naujoji Vaidilutė". Jis buvo įkurtas prof. Pr. Dovydaičio. "N. Vaidilutė" pasirodė 1921 m., o jos tikslas buvo taip nusakytas: "Kurti Lietuvos mergaičių moksleivių judėjimą savo pačių vidaus bei išorės išsivadavimui ir savo, žmogaus asmenybės didžiausiam išaugštinimui". "N. Vaidilutė" auklėjo pirmąsias ateitininkes literates, publicistes ir visuomenės veikėjas, kurios, su ja kartu subrendusios, nebenorėjo skirtis. Dėl to buvo nutarta pritaikyti ją moters inteligentės reikalavimams. Lygiai po dešimties metų — 1931 m. "N. Vaidilutė" ir buvo pertvarkyta į "moterų inteligenčių žurnalą". Jos tiražas buvo 4000 egz.

"N. Vaidilutėje" buvo dedamos išsamios studijos įvairiais klausimais, bet kartu ir praktiškais reikalais, įvedant specialų skyrių "Namų Židinys", o taip pat kitą skiriamą mergaitėms moksleivėms. Būdavo duodama plati kronika iš Lietuvos ir viso pasaulio mo-

terų gyvenimo. Buvo stengiamasi įtraukti kuo plačiausį bendradarbių kadrą ir ne vien iš ateitininkių tarpo, nes žurnalas pasidarė įdomus ir aktualus visoms moterims. Apie ją telkėsi mokslininkės, menininkės, visuomenininkės, literatės, poetės. Ją globojusios ir leidusios studentės ateitininkės ir sendraugės, suorganizavo gausų jos bičiulių būrį. Tam tikslui buvo ruošiami kultūriniai pobūviai - arbatėlės atskirų sendraugių namuose, kur būdavo aptariami žurnalo reikalai, nagrinėjamos įvairios temos ir naujai išėjusios knygos. Čia iškildavo nauji aktualūs klausimai ir išsirutuliodavo naujos temos. Nuo 1935 m. buvo ruošiama moterų literačių vieši pasirodymai - vakarai, kuriuose savo kūrybą skaitydavo jau iškilusios ir bekylančios literatūrinės moterų jėgos, be idėjų skirtumo. Čia jos įgydavo naujų impulsų ir įvertinimo, nes tais vakarais domėjosi plačioji visuomenė. 1938 m. buvo išleista knyga "Namuose ir svečiuose".

"N. Vaidilutę" redagavo: Pr. Dovydaitis, St. Ladygienė, J. Laurinavičiūtė, Am. Mažylytė, J. Jatulytė, Iz. Blauzdžiūnaitė, J. Drungaitė, O. Beleckienė. Jos pirmųjų bendradarbių eilėse randame šias rašytojas: M. Pečkauskaitę - Šatrijos Raganą, Br. Buivydaitę - Tyrų Dukterį, Augustaitytę - Vaičiūnienę, Šalčiuvienę iš vyresniosios kartos. Joje pradėjo spausdinti savo pirmuosius kūrinius Nelė Mazalaitė, Grigaitytė - Graudušienė, Petrė Orintaitė - Janutienė, Salomėja Nėris, K. Pažėraitė, J. Drungaitė, G. Tulauskaitė, Alė Rūta - Nakaitė, Proščiūnaitė, Mykolaitytė, Iz. Matusevičiūtė, Iz. Blauzdžiūnaitė, Alė Sidabraitė, Ada Karvelytė, Emilė Pasalantė ir kt. Jų dauguma jau yra mums gerai žinomos savo kūryba, dalyvaujančios spaudoje ir išleidusios atskirų savo kūrybos veikalų, vertimų, studijų. Iš kitų svarbesnių bendradarbių tenka paminėti šias ateitininkes: dr. O. Labanauskaitė davė svarbių studijų socialiniais klausimais, be to, išvertusi daug katalikams svarbių leidinių, kaip "Kristaus Sekimas", "Katalikas Esu" ir kt., dirbusi katalikiškų laikraščių redakcijose ir pati ne kartą vežusi sunkias redaktoriaus pareigas. O. Gaigalaitė - Beleckienė parašiusi ir 1934 m. išleidusi didelį ideologinį veikalą "Tiesos ir meilės tarnyboje"; M. Draugelytė - Galdikienė, dešimtimis metų nešusi katalikių moterų organizacijos naštą ir taip pat daug pasireiškusi spaudoje. Iš kitų "N. Vaidilutės" bendradarbių pažymėtinos: dr. V. Karvelienė, dr. Ragaišienė, dr. P. Kalvaitytė, M. Ruginienė, dr. J. Petrauskaitė - Meškauskienė, A. Skrupskelienė, dr. O. Norušytė, E. Balčiūnaitė, Masaitienė, Maceinienė, Br. Pabedinskienė, R. Petrušauskienė, M. Požėlaitė - Sideravičienė, O. Krikščiūnienė, E.

Vilniaus universiteto Pocobuto kiemas.

Vilniaus universitetas įkurtas 1579 m. jėzuitams įsteigus Akademiją. Un-tas veikė 250 metų, kol rusai jį 1832 m. po sukilimo uždarė. 1919 m. J. Pilsudskis jį perkėlė į Stepono Batoro un-tą. 1939 m., Vilniaus kraštą prijungus prie Lietuvos, jis atiteko į lietuvių rankas. Vilniaus un-tas amžiais buvo Lietuvos dvasinio gyvenimo lopšys.

MIŠKO PAKRAŠTY

ALĖ RŪTA

Iš romano "Broliai"

Kazys nuleido kastuvą nuo pečių ir iškėlė abi rankas.

— Ar negali įrodyti, kad savas? Tu! Kvaily! Netylėk! Teisinkis! Aš pažįstu, nebijok! Nuduok! Aš irgi nuduodu. — Šūkavo Tomas lietuviškai, lyg bardamas, lyg tardydamas.

— Neprašau tavo malonės! — Piktai atsakė Kazys.

— Kvaily, gelbėkis, o tai... — Sakė Tomas švelnesniu balsu.

— Išsigelbėsiu... Išgelbėjai tu visą Lietuvą... — Atsakinėjo švelniau ir Kazys.

— Svoj? — Paklausė rusas, girdėdamas švelnėjantį pašnekesio toną.

— Įrodyk, kad savas, ir galėsi eit. — Mokė Tomas pusbrolį. O į rusą: — Svoj.

Tuo metu Kazys nuleido vieną ranką į kišenę ir ištraukė rusiškų cigarečių dėžutę. Ištiesė ją ant delno. Jis tai padarė negalvodamas. Ir negalvodamas pasakė:

— Be reikalo išvarėt mano tėvus. Jie nekalti. Jie mėgino gelbėt. Tik niekas jų neklausė...

Rusas žvilgterėjo į dėžutę, šyptelėjo:

— Svoj. — Pasakė jis. O Tomą klausė rusiškai:

— Kur jis eina?

— A! — Numojo ranka Tomas. Rusiškai aiškino: — Bobai valerijono prikast.. Bobai pilvą skauda. Boba jį išvarė dar patamsy. Piktos bobos...

Rusas garsiai nusikvatojo. Tuo laiku sunkvežimio burzgimas ėmė garsėti. Mašina artėjo į juos.

— Gali sau eit. — Sakė Tomas lietuviškai. — Tik nekišk daugiau nagų prie Albinos...

Kazys buvo manęs išplūsti Tomą. Ieškojo kelių labai riebių žodžių. Jis nesitikėjo, kad jį paleis. Žus, tai žus, — jau visviena. Jisai nejuto, kad parodė dėžutę nuo rusiškų cigarečių, net nesuvokė, kad tai jį išgelbėjo. Vienintėlė jo mintis buvo: prieš mirštant pasakyti Tonui teisybę. Sukeikti jį taip, kad tie žodžiai daužytųsi pusbroliui ant galvos visą jo gyvenimą. Ir begalvodamas, berinkdamas atitinkamus žodžius, jis išgirdo, kad Tomas jį paleidžia. Tai užgniaužė jo žadą. Jis, vėl negalvodamas, pakėlė kastuvą, užsidėjo ant pečių ir ėmė trauktis į krūmus.

— Būk mūsų žmogus, ir vėl broliai būsim! — Pasivijo Kazį pusbrolio žodžiai.

— Būk tu mūsų! — Atkirto jam Kazys ir lindo į krūmus.

— Dosvidanja! — Šūktelėjo ruselis. Jis manė, kad tie lietuviškai atsisveikinėja. Ir vėl nusikvatojo rusas, prisiminęs piktą bobą, kuri patamsy išvarė savo vyrą valerijono kasti...

Staiga Kazį suėmė didelis noras grįžti ir su Tomu išsikalbėti. Bet pasigirdo visiškai artimas sunkvežimio šniokštimas. Mašina krypavo išvažinėtu laukų keliuku. Netoli pamiškės, keliukui nutrūkus, sunkvežimis sustojo. Iš jo lipo du vyrai. Kazys metėsi į šoną, pabėgėjo susilenkęs ir dingo miške. Balsai nutilo, sunkvežimio burzgėjimas nutolo, tik jo ausį pasiekė šūvis. Jis pagalvojo, kad suskato jį vytis. Ir mėtydamas pėdas, keisdamas kryptis, leidosi bėgti, kiek išneša kojos. Kad būtų lengviau, ir kastuvą numetė. Virš medžių dangus jau švito. Ėmė busti paukščiai ir skardentis miške.

O pakrūmėje dėjosi tokie dalykai.

Sunkvežimiu atvažiavę keliasdešimt vyrų košė kaimus ir laukus, pamiškes ir miškelius tikrindami, ar švaru nuo partizanų ir kitokių pavojų. Situo vieškeliu dar tą pačią dieną pravažiuos rusų generolas, vienas iš svarbiausių fronto vadų. Užtat nuo patamsio pradėta pavojų medžioklė. Sunkvežimy ant vieškelio buvo pasilikęs Lionginas, šios ekspedicijos vadas. Jis paskirstė vyrams tikrinimo kryptis, o pats su šeferiu liko mašinoj. Dabar į sunkvežimį buvo sugrįžę visi išsiųstieji vyrai. Tik Tomo ir jo bendro dar nesimatė. Gal ten jiems kokie netikėtumai? Lionginas išlipo ir ėjo į pamiškę. Jį sekė su paruoštu ginklu rusas. Ar jis norėjo draugą Lionginą nuo pavojų dengti? Ar saugojo, kad tas jiems pavojaus neatidengtų? Ką žinai? Čia jų kraštas, jų namai. Gali staiga susidėti su tais, kurie prieš rusus kovoja... Greičiausiai buvo antroji priežastis, nes rusas netiek dairėsi į šalis, saugodamasis galimų

Repšytė - Starkienė, A. Tamošaitienė daug prisidėjo supažindinant skaitytojas su liaudies menu — audiniais, Ap. Sereikytė ilgai dirbo redakcijoje, Em. Petrauskaitė ir kt.

Čia suminėti ir nesąmoningai praleisti vardai reiškėsi daugumoje mūsų žydinčiais nepriklausomo gyvenimo laikais. Vienus jų mes neretai užtinkame spaudoje ir šiais laikais. Kitos susigūžusios savo rūpesčiuose, nebeprieina prie plunksnos, dar kitos gal ir galėtų ir labai norėtų, bet likusios nelaisvėje nebegali rašyti. Tačiau tenka pasidžiaugti, jog ir tremties gyvenimo katalikiškoje spaudoje ir bendrai viso pasaulio lietuvių leidžiamuose laikraščiuose taip pat rasime suorganizuotų ir moterų skyrių ir bendroje spaudoje besireiškiančių jau čia paminėtų vardų, bet ir daug naujai iškilusių, kaip grožinėje literatūroje, taip pat ir publicistikoje. Ypač miela, jog jų tarpe iškyla ne vienas gana ryškus talentas, duodantis mums nemažos vilties, kad lietuviškas moters spaudos žodis ne tik nemirs, bet dar įgijęs platesnio, pasaulinio akiračio, sužydės ryškiais kultūros žiedais. Kadangi tuo tarpu yra neįmanoma tiksliai sužinoti, kiek tų besireiškiančių tremtyje vardų tarpe yra ateitininkių, tai šią studiją tenka atidėti ateičiai.

Tuo tarpu dar tenka išreikšti nusistebėjimą, jog ateitininkai vyrai, dabar daug rašydami apie Jubilėjinį Ateitininkų Kongresą ir Organicazijos istoriją, niekur nemini moterų vardų (žiūr. "Aidų" 5 nr. K. Mockaus str. "Ateitininkų jubilėjus" ir kt.). Išeitų, jog iš ateitininkių tarpo nėra nė vienos akademikės, nei mokslininkės, nei visuomenės veikėjos bei žurnalistės, o vyriškų vardų rasime išminėtų dešimtimis.

Už grožinę literatūrą premijas yra gavusios šios ateitininkės: B. Buivydaitė 1934 m. valstybinę premiją, Nelė Mazalaitė, Alė Nakaitė "Draugo", G. Tulauskaitė Rašytojų Draugijos 1958 m.

pavojų, kiek neišleido iš akių paties Liongino.

Beeidamas iš sunkvežimio, Lionginas užmatė, kad į mišką panėrė žmogus. Norėjo paleisti šūvį, bet savo žvilgsnį nukreipė į Tomą ir jo bendrą. Kodėl jie nešaudė? Jei bėga, reiškia, priešas. Kas atsitiko, kad šitie, kurie kiekvieną mažiausiai įtartiną žmogų turėjo suimti, leido anam šmurkštelėti į krūmus?

Lionginas jau šiaušėsi vien iš nujautimo. Jo akys prisimerkė, lūpos susispaudė į siaurą juostą. Jis žinojo savo brolį: visokių jausmų mišinys. Jis pyko dėl gaišinimo, dėl paties fakto, kad turėjo eiti brolio ieškot. Ką galvos apie juodu draugai rusai? Ar nesusvyruos jų pasitikėjimas lietuviais partiečiais? Ir dar Lietuvos žemėj... Juk taip lengva įtarti. Lionginas žinojo partiečių mintis, žinojo galimus įtarinėjimus ir galimas pasekmes...

Kai jis priėjo pakrūmę, Liongino neaiškios spalvos akys pirmiausiai įsmigo į Tomą:

— Kas tasai žmogus, kuris kątik pradingo krūmuose? — Klausė jis rusiškai, garsiai, tardančiai,

— A, nieko! — Atsakė jam rusiškai Tomas. O paskui lietuviškai pridėjo: — Tai Kazys. Mikėnas. Tylėk. Nieko įtartino.

— Šunie tu! — Suriko Lionginas. Rusiškai. — Tai kas, kad neįtartinas! Žmogus pamiške valkiojasi, reikėjo suimt!

Ir Lionginas beveik pats nejuto, kaip, dusdamas pykčiu, staiga išsitraukė ginklą ir pykštelėjo į Tomą pažeme. Dar prašvokštė lietuviškai:

— Silpnuoli tu prakeiktas! Minkštakūni! Iš tavęs gero komunisto nebus!

Tomas skėstelėjo rankomis, lyg norėdamas dar ką pasakyti, bet susirietė ir pamažu kniubo ant žemės, graibydamasis degančios kojos. Lionginas ramiai įsidėjo ginklą, nusipurtė švarką, tarytum ką užkritusio nusivalydamas, ir priėjęs prie Tomo pasilenkė. Tasai atsirėmė alkūne į žemę ir, sukandęs apatinę lūpą, sunkiai alsavo. Atsitiesęs Lionginas pasakė rusiškai:

— Čia tiktai pamoka.

TAPILĖS RŪPESČIAI

ELENA GIMBUTIENĖ

(Tąsa iš praeito numerio)

Didieji ūkio darbai

Didesniam ūkio darbui atlikti — mėšlavežei, šienapjūtei, rugiapjūtei, linams rauti, bulvėkasiui, linaminei teta Tapilė prisamdydavo padienių darbininkų ar dažniau sušaukdavo talką, tuo pačiu įsipareigodama kaimynams patalkininkauti, siunčiant jiems savo šeimyniškius. Talkos metu be įprastų valgių pridurdavo šviežios mėsos — paskersdavo paršą, papjaudavo atliekamą avytę, padarydavo alaus. Prie bulvių kasimo, daržų dorojimo nueidavo tarpais pati, atitrūkdama nuo namų ruošos.

Tetulės būta geros verpėjos — niekas taip plonai nesuverpdavo linų ar baltų "zelandskų" avelių vilnų. Verpti pradėdavo tuoj po Vėlinių, kai jau visi lauko darbai ir linų mynimas bei braukimas būdavo užbaigti. Abi mergos irgi visą atliekamą nuo namų ruošos bei liuobos laiką verpė ir verpė; pusmergė pakulas, merga pašukas ir prastesnę vilną. Juk reikėjo visą šeimyną aprūpinti baltiniais, darbine nešiote ir dar duoti kiekvienam po išeiginę eilutę. O kur dar kojinės, pirštinės, kaklaraiščiai, skaros bei juostos kailiniams susijuosti! Prisiverpdavo ir storesnių susuktų siūlų vadelėms. Reikėjo maišų, vežimams užkloti (javus vežant) marškų, arkliams bei vežimams užkloti gūnių ir patiesalų (divonų). Verpdavo iki Kalėdų, kas likdavo — tarp Trijų Karalių ir Grabnyčių. Po Grabnyčių, kada dienos jau darosi ilgesnės ir šviesesnės, prasidėdavo audimas. Stakles pastatydavo grįčioje, kairiuoju šonu į langą. Tetulė pati apmesdavo audinius šešiolikanyčiams rankšluosčiams, staltiesėms ir lovatiesėms. Čerkasėlius eilutėms apmesdavo linais ir net pirktinėmis bovelnomis ir atausdavo vilnomis, savo dažytomis. Pakulinius ir vilnonius milui duodavo ir mergoms; "tegu pratinasi". Kol viena verpė, kita siūlus vyniojo. Damutė gi gaudavo pirštines, kojines megzti. Vadeles pynė bernai.

Šventės ir jų papročiai

Teta Tapilė stropiai prisilaikydavo vietos papročių, puikiausiai atsimindavo visus pasninkus, visas šventes bei surištas su jomis apeigas. Ilgais priešadvenčio ir advento vakarais, kai moterys verpė, o vyrai pančius bei virves vijo, padargus taisė, ji sukviesdavo į savo erdviąją grįčią kaimynų, net Anykščių Užupio giminių jaunimą ir sekė jiems pasakas, skatino giedoti senoviškas giesmes saulutei ir kalėdai; mergoms primindavo, kad šv. Andriejaus (paskutinė diena prieš adventą) vakarą neužmirštų želdinimui priskinti vyšnių šakelių ir pamerkus butelyje paslėptų kur, kad iki Kūčių vakaro net pačios negautų jų pamatyti. Kurios šakelė pražydės savo viršūnėle, toji greit ištekėsianti. Advento metu prisilaikydavo pasninko: penktadieniais ir trečiadieniais. Uždarui vartodavo kanapių aliejų ir aguonas, valgė silkes, slėgtus grybus, bruknių ar obuolių koše užsitepdavo duoną; tik sekmadieniais gaudavo mėsos. Anksti rytą, paėmus iš eilės katrą šeimynos, tetulė nuvažiuodavo rarotų (ankstyvųjų Mišių auštant).

Per kalėdmetį ūkiuose atleidžiami seni ir samdomi nauji darbininkai. Tie, kurie pasilieka vietoje, sekantiems metams, gauna savaitę-kitą atostogų saviškius aplankyti. Kad neliktų viena namuose, tetulė pasikviesdavo kokią giminaitę "už stuomenį drobės, už siekelį rugių", o kai reikėjo vyriškos pagalbos, pasišaukdavo katrą Vėjeliškių kaimyną "už sūrį, už medaus krislelį". Kol dar visi šeimyniškiai tebebūdavo namuose, pasiskersdavo peniūkšlius, prisimaldavo atsargai grūdų, pasiruošdavo kuro. Kūčių dieną

Geltoni lino gintarėliai,
Ant mano rankų, prie širdies...
Broliukai sės linelį vėliai,
Melsvai linelis pražydės.

Melsvai melsvai kaip mano akys,
Kaip žydruma plačios erdvės.
Bernužis ten mane prašnekins
Ir apdainuot linelį kvies.

– paskutinę senos šeimynos dieną - laikė lyg ir šventę; tik gyvulius tereikėjo apžiūrėti, malkų, vandens prisinešti. Apypiete iškūrendavo pirtį; pirmi išsimaudydavo savo ir artimiausio kaimyno vyrai, o po jų – moterys. Apsišvarinus apie namus pasiruošdavo Kūčioms. Šližikai, ragaišis šventėms, meduolis (tik kalėdojantiems) būdavo iš anksto iškepti, aguonos sližikams vakar ištrintos: juk Kūčių dieną negalima jokio sukamo darbo daryti – avelės kvaituliu susirgtų. Kūčioms reikia būtinai turėti be silkių dar šviežios žuvies; vyrai eidavo žvejoti prie Šventosios ar bent prigaudydavo smulkių žuvelių tvenkinyje. Buvo šutinami kviečiai ir žirniai, medaus miešimu užpilami, verdamas kisielius iš avižinių miltų ir iš spanguolių, džiovinti sodo vaisiai, grucės kruopienė su džiovintais baravykais. Visą dieną, iki pirmajai žvaigždei pasirodžius, negalima buvo nieko valgyti. Nebent šeimininkei nematant kokią plutą sugraužtavai. Tą dieną reikėjo su visais atsisveikinti, skolas išlyginti, nieko iš kitų neskolinti. Reikėjo šunelius pamylėti, geresniu maistu palakinti, kad per ištisus metus "ščyrai" tarnautų. Kūčių stalą apdengdavo balta namine staltiese, po ja paskleisdavo glėbelį geriausio pievų šieno; po stalu irgi numesdavo "dūšelėms prisiglausti". Ant baltos porcelano (pajansinės) lėkštės per vidurį stalo plotkeles padėdavo. Kūčias pradedant visi sustodavo, maldas sukalbėdavo, kokią kalėdinę giesmę sugiedodavo. Po Kūčių burdavo, traukdami smilgas iš po staltiesės; kieno ilgesnė, tam ilgiau teksią gyventi, laimingesnis būsiąs. Valgių nuo stalo iki kito ryto nenuimdavo, "kad dūšelės pasisotintų". Kitą dieną trupinius ir šieną nuo stalo atiduodavo gyvuliams. Kūčių naktį nereikia po tvartus vaikščioti – tą naktį gyvuliai žmogaus balsu kalba – geriau jiems netrukdyti.

Kunigų kalėdojimas buvo laikomas didžiausia švente Karosų Vėjeliškiuose. Teta Tapilė ruošėsi tam gal nuo pat advento pradžios: parūpindavo geriausių kvietinių miltų, penėjo miltiniais kleckais gražiausią žąsį, nužiūrėdavo paršelį, taupė kiaušinius bei sviestą. Apsilankymo dieną pagamindavo šaunius dvariškus pietus, kuriems be kalėdotojų, pasikviesdavo garbingesnius kaimynus bei gimines. Kunigėlį ir bažnyčios tarnus duosniai apdovanodavo.

Apie Tris Karalius parsirasdavo šeimyniškiai ir sodybos gyvenimas vėl imdavo tekėti sena vaga. Trijų Karalių išvakarėse tetulė, vieno kurio namiškio padedama – jam reikėjo pašviesti su žibaline liktarna

(žibintuvu) apeidavo visus sodybos trobėsius, paženklindama jų duris biblijinių karalių inicialais K.M.B., virš kiekvieno jų dar pridėdama po kryžiaus ženklą. Tam buvo vartojama speciali, bažnyčioje pašventinta kreida. Jei tie ženklai išsilaikydavo per visus metus, sodyba ilgam laikui būdavo apsaugota nuo gaisro, perkūno, ligų, o klėtyse neišsekdavo turtas, tvartuose laimingai augo visokie gyvulėliai. Tą vakarą tebegaliojo burtai; surinkus viso kaimo merginas, tetulė mokė jas, kaip liejant ištirpytą vašką į vandens dubenį atspėti savo ateitį, ar, susodinus visas ratu ant ąslos, prie kiekvienos jų paberdavo grūdų ir vidury pastatydavo vištą; nuo katros krūvelės ji imdavo lesti, toji tikrai dar tą žiemą ištekėsianti. Daug kitų burtų žinojo Tapilė ir visomis savo žiniomis dalinosi su jaunimu. Trys Karaliai vaikų ir paauglių šventė; tą dieną ar jos išvakarėse vaikščiojo persirengėliai Trys Karaliai, pasipuošę karūnomis, velniukai, angelai, giltinė, žydas, čigonas, meška, gervė... ko tik ten nebūdavo! Visus persirengėlius reikėjo vaišinti riešutais, obuoliais ar duoti po "cukierką" (saldainį).

Po Kalėdų, keliui nusistovėjus, vyrai susidėję su kaimynais važiuodavo į miškus kuro ir visokios ūkyje reikalingos medžiagos apsirūpinti. Tetulė pirkdavo iš dvaro ar iš valdiško miško; iš savo miško rėžio leisdavo imti tik išvartas, sausuolius ir šakas. Smulkesnio kuro — žabų atsiveždavo iš pievų trakuose.

Neapsižiūrėdavai, kaip ateidavo užgavėnės, o su jomis mėsėdžio, vestuvių ir visokių pasilinksminimų pabaiga ir pradžia ilgos gavėnios, pasiruošimas Kristaus Prisikėlimo šventei, pasavario su visomis jo prašmatnybėmis laukimas. Per užgavėnes reikia atsivalgyti už visą gavėnią; per tris dienas valgoma po 9 kartus. Valgiai mėsiški, riebūs. Tetulė išvirdavo pampuškų, paskersdavusi paršą, iškepdavo vėdarų, išvirdavo košelienos, prišutindavo kopūstų su šviežia kiauliena. Antradienį po pietų atleisdavo nuo darbo ir leisdavo šeimynai, pasikinkius arklį į geresnes roges, nuvažiuoti į Anykščius. Persirengę kaimynų vaikai "Lašinskas ir Kanapinskas" su gerve ir meška gaudavo po lašiniuotį ar po pampušką.

— Reikia vaikus pamylėti, kad iš jų geri žmonės išaugtų, — sakydavo besiraukančiai mergai.

Pelenų dieną anksti rytą važiuodavo bažnyčion pati ir ragindavo šeimyniškius. Tik vienas, kaip ir sekmadieniais, pagal savo eilę turėdavo likti namų daboti. Nepykdavo net, kai grįždama nejučiomis parsiveždavo ant nugaros silkės uodegą, miestelėnų išdaigą.

———

Be asmeninių prisiminimų naudotasi Lietuvių Enciklopedijos atatinkamais straipsniais, Gimtojo Krašto komplektais ir kitais spausdintais šaltiniais.

Lietuviškoj sodyboj...

Elena Tumienė

TAUTINIS RŪBAS

Tavin suaustos sesių dainos
Ir susagstytos žvaigždės žvainos,
Suvertos rainos juostos mainos.

O lingo lijo,
Balta lelija,
Sesutėlei nešiot...

Tavyje pievos margaraštės;
Apie džiaugsmus, motulės naštą
Ratelio pasakos bekraštės.

O lingo lijo,
Balta lelija,
Mūs seselei dėvėt...

Ir kaip tave dabina gėlės
Prie tulpių glaudžias katpėdėlės,
Rasele diemedis numėlęs.

O lingo lijo,
Balta lelija,
Mūsų sesytę puošt...

Tarytumei iš skrynios lobių
Tarp rankų traška baltos drobės,
Kai nuotaka nuometu gobias.

O lingo lijo,
Balta lelija,
Sesytėlę rėdyt...

Gintarai keičias, akį veria...
Tai seka pasakas tau marių,
Tai eglių, pušų žaliaskarių.

O lingo lijo,
Balta lelija,
Tai sesę padabint...

Tu tarp tautų garbingą vietą
Turi. Tavęs kaip nemylėti?!
Tavy tėvynė numylėta...

O lingo lijo
Balta lelija,
Sesutei mūs vilkėt.....

VIOLETINIS SNIEGAS

Šį rytą pilna ant vejos
Violetinio sniego.
Skaidri pirmoji vasaros diena...
Tai nemačiau pavasario šiais metais,
Tai jis nublukusiais stogų veidais
Galvotrukčiais prabėgo.
Tokia jau didmiesčio buitis sakai... Tokia?
Bet aš, tur būt, įsiklausiau į savo sielą,
Kai ji lyg peteliškė iš kokono šilko ritos,
Ir kai širdis iš svaigulinio budo miego...

O atmeni,
Kol tavo meilė mane tebelaikė tampriai
Apvijus šilko gijom,
Matydavau kiekvieną besiskleidžiantį
Akacijos aš žiedą
Ir jausdavau, kaip glaudžias jis į sirpstančią
Sultingo violeto kekę...

Dabar
Žinok:
Širdis laisva, lyg peteliškė
Vėl skrenda į pasaulį,
Laiminga neriasi į sūkurį gyvenimo veiklos,
Tolyn, tolyn kūrybos ratais rieda,
Tartum pabudusi iš ilgo svaigulingo miego.

O po akacija tiek žiedų sniego!

EPITHALAMION

Dail. Adai Korsakaitei - Sutkuvienei

Aš sakiau, kad laimė
Taip ateis... savaime,
Kai žiūrėjome nuo kalno į didžiulį miestą
Arba slėpėmės po palmėm per siestą?
Ten vanduo mažais kriokliukais krito ir kaskadom...
Ar atsimeni dar tas dienas, brangioji Ada?!
Tarp žuvelių aukso ir maurų vainikų
Tingiai vartėsi vėžiukas - mūsų Moby Dickas.
Tik sklypelis tesimatė ten padangės mėlynosios, —
Svarstėm ar gyvenimas darna, ar sapnas, ar chaosas
Ir ar gali laimė
Taip ateit savaime?!..
O staiga ji širdyje tau lelija pražydo...
Prie altoriaus šiandien, baltu prisidengus šydu,
Tu skaisti, laiminga nuotaka stovėsi
Ir naujan gyveniman išeisit judu dviese.
Ak, matau, štai džiaugsmą gieda akys.
Netikėtumei, jei būtų tau kas sakęs,
Kad ateis JIS ir atspės, ką tik žinai viena,
Jog daug bendro turi menas ir medicina.
Kartais jie savaime
Subrandina laimę.
Kai dangus palaimos šviesią serenadą
Groja šiandien Jūsų garbei, Ada,
Džiaukis, būk tikrai laiminga mulimoji,
Nes retai jis ir ne veltui laimę dovanoja.
Daug gražių, gražių linkėjimų iš čia
Palmės per mane Tau siunčia. Paslapčia
Man šnabžda: "Visas jų gyvenimas tebūnie
Tyras ir šviesus, kaip tėviškės ramunė.
O tada savaime
Su jais liks ir laimė".

1960. X. 1.

Prisiminimai iš baleto Lietuvoje

IZ. MATUSEVIČIŪTĖ

Iš pasikalbėjimo su Zinaida Smolskyte - Orentiene

Baleto istorija

Bendrai paėmus, "baleto lopšys" buvo Italijoje ir Prancūzijoje Liudviko XIII - XIV-tojo laikais. Karaliai ir didikai domėjosi šokio menu ir jį įvedė savo rūmuose pasilinksminimų progomis. Tais laikais drabužiai buvo ilgi, sunkūs, ir judesiai lėti ir labai iškilmingi. Rūmuose būdavo įrengtos scenos, kur buvo statomos "pastoralės", kurių vaidinime mėgdavo dalyvauti ir pats karalius. Laikui bėgant kostiumai šokiui buvo palengvinti, patrumpinti, kad duotų galimybę laisviau judėti, batukai daromi minkštesni. Atsirado baleto mokytojai (balet-meisteriai), kurie studijavo judesius, pritaikė, atmetė ir tobulino, kol pagaliau susidarė dabar žinomas klasikinis baleto treniravimo metodas. Klasikinio baleto treniravimas reikalauja nepaprasto, net geometrinio tikslumo, ir visi judesiai siekia specifinės formos, ir jeigu kuriame judesyje ta forma neišlaikoma, tada linija tampa sulaužyta ir judesio tobulybė sugadinta. Todėl pasiekti tokį savo kūno valdymą reikia daug metų treniruotis, kol įgyjamas judesių harmonijos supratimas. Su laiku iš karaliaus rūmų baletas tapo prieinamas visuomenei ir rodomas teatruose. Marija Taglioni, garsi italų balerina, pirmoji atsistojo ant pirštų galų, siekdama daugiau lengvumo ir gracijos, tuo patobulindama šokio išpildymą. Taip pirštų galų technika buvo įtraukta kaip būtina dalis baleto treniravime. Kitos Europos tautos taip pat pradėjo domėtis baletu ir kviesti šokėjus bei balet-meisterius iš Prancūzijos ir Italijos pas save, kurie jiems padėjo sukurti pradžią savo baletui: pvz. Rusija, Danija, Švedija ir kt.

Istorijos bėgyje, kaikurios iš šių tautų pasiekė tokį augštą lygį, pvz. Danija ir Rusija (ne tik prie imperatoriaus, bet ir dabar), kad net pralenkė savo pirmtakūnes.

Baletas Lietuvoje

Savaime suprantama, Lietuva, atgavus nepriklausomybę ir įkūrusi savo Valstybinį Teatrą, be Operos ir Dramos, turėjo ir savo Baletą. Aišku, pirmieji balet-meisteriai Lietuvoje buvo rusai imigrantai iš Mariynskio Teatro Leningrade ir Didžiojo Teatro Maskvoje. Pirmas baletas Lietuvoje buvo pastatytas 1925 m. gruodžio mėn. 4 dieną, Kaune. Tai buvo Copelia. Vėliau sekė Spragtukas, Gulbių Ežeras, Chopiniana, bei lietuviškas baletas — Lietuviška Rapsodija (muzika Karnavičiaus). 1931 m. buvo pastatyta Sheherazade, Mieganti Gražuolė, Raymonda, Naktis Raganų Kalne, Les Sylphides ir kt. 1935 m. sausio mėnesio pradžioje mūsų baletas pakviečiamas vieno mėnesio gastrolėms į Monte-Carlo. Repertuare buvo Gulbių ežeras, Copelia, Giselle ir kt. Tais pa-

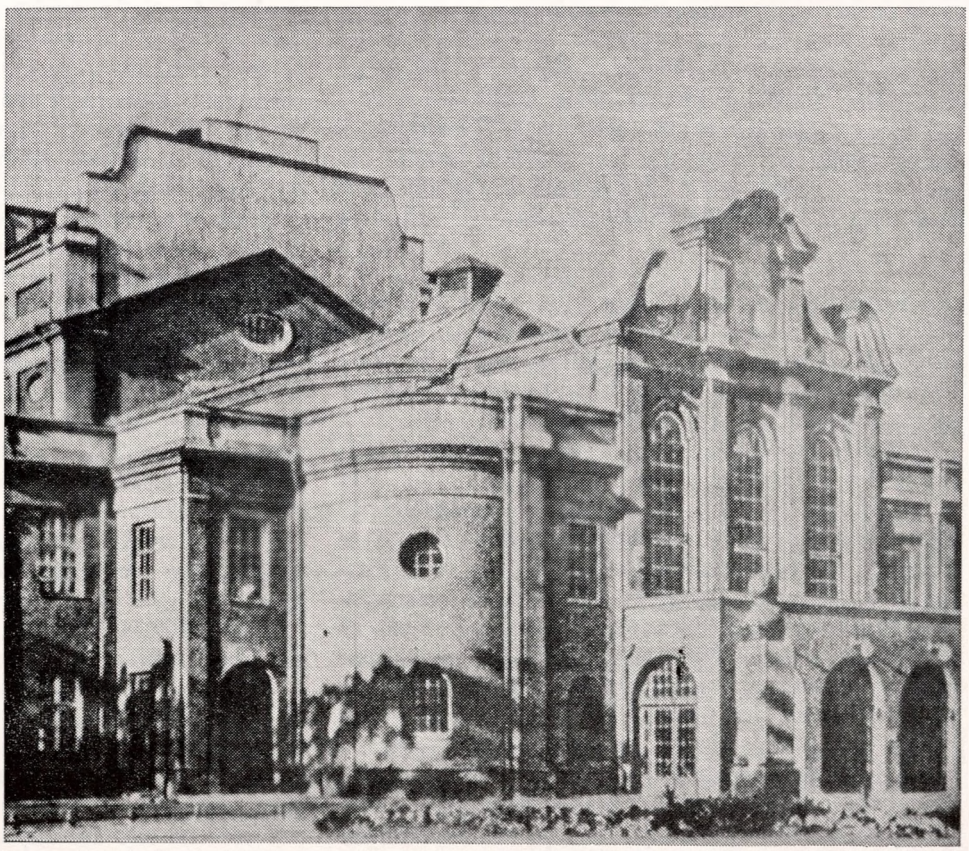

Valstybės Teatro, operos ir baleto rūmai Kaune.

čiais metais vasario mėn. mūsų baletas buvo pakviestas į Londoną, Angliją, kur Alhambra Teatre davė apie 30 spektaklių. Gastrolės praėjo su dideliu pasisekimu ir užsienio spaudos buvo gerai įvertintos. Anglija tuo laiku savo Valstybinio Baleto dar neturėjo, egzistavo tik dvi mažos grupės, kurios davė pradžią Sadler's Wells Baletui, kuris tik neseniai atšventė savo 25 metų jubilėjų ir dabar randasi valstybės globoje.

Tarp 1935-38 m. Lietuvoje buvo pastatyti baletai: Don Quihote, Bakišaro Fontanas, Kaukazo Belaisviai, Raudona Aguona ir lietuviškas baletas Sužadėtinė, muzika Pakalnio.

Kai paskutiniojo karo įvykiai išblaškė mūsų baleto artistus, apie ⅔ jėgų šiuo metu randasi tremtyje. Baletas Lietuvoje, žinoma, labai nukentėjo — teko laukti 6-10 metų, kol priaugo nauja karta. Yra žinių, kad šiek tiek sustiprėję, dabar jie kartoja seną repertuarą ir stato naujus, daugiausia propagandinius, baletus.

Baletas tremtyje

Kiek turime žinių, labai mažai baleto artistų tremtyje tęsia savo profesiją — kaip pedagogai dirba tik: Babuškinaitė (Bostone), Vilbasis (Čikagoje), Bandzevičius (Texas) ir Smolskytė-Orentienė (Kanadoje). Savaime aišku, kiekvienas be savo darbo kitoje studijoje, nori padėti ir naujai lietuvių kartai. Tuo tikslu, susidarius sąlygoms, Zinaida Orentienė įkūrė Lietuvišką Baleto Mokyklą Toronte, paimdama asistente savo buvusią mokinę Nijolę Eižinaitę. Ši studija jau dirba trejus metus ir savo pasirodymais paįvairina mūsų tautinių švenčių programą.

Zinaida Smolskytė - Orentienė nuo 1932 m. balerina Kauno teatro statomuose baleto spektakliuose. Dalyvavo 1935 m. Monte Carlo ir 1936 m. Londone Lietuvos baleto gastrolėse.

SKAISTUOLĖ

PAGAL LERMONTOVO EILIUOTĄ PASAKOJIMĄ "LITVINKA" IŠ DR. M. ANYSO RUOŠIAMO RINKINIO "ŽYMIOS LIETUVĖS MOTERYS PADAVIMUOSE IR ISTORIJOJE"

Kieno buvo ta senoji rusų pilis, augštais kuorais bei stačiais mūrais apjuosta, stovinti ant augšto kalno? Ką ji ten saugojo? Kas gyveno tuose tamsiuose rūmuose, kuriuose dažnai buvo girdėti maldos žodžiai, o tik retkarčiais linksmas juokas?

Mielas skaitytojau, leisk man papasakoti apie šios pilies valdovą.

Pažinoję jį draugai ir priešai, vadindavo Arsenijum, nes ir jis pats nenorėjo turėti kito vardo. Toje pilyje jis buvo vienintelis valdovas, ir jo teisių niekas nedrįso neigti. Daugiau nieko jis ir nenorėjo. Nepripažino jis jokio kito už save augštesnio autoriteto, net teismas nedrįso pasipriešinti jo valiai. Arsenijus buvo turtingas taikos metu ir garbingas karuose.

Niekuomet jis nelankydavo savo kaimynų, o kai jie pas jį atvykdavo, jis vengdavo nuoširdesnių pasikalbėjimų. Arsenijus savo jaunystę buvo praleidęs kovose bei pramogose. Kai mūšio lauke kovojančių karių eilėse pasirodydavusi jo raudona skraistė ir toli skambėjo jo kardo kirčiai, nuo jo bėgdavo totoriai ir lietuviai. Ir nekartą yra taip buvę, kad jis vienas visą būrį atstodavęs. Jo krūtinė buvo pilna randų, o jo kaktos viduryje buvo matomas platus raudonas ruožas — vieno lietuviško kardo pėdsakai.

Šį kartą, grįžęs iš karo lauko, Arsenijus nepabučiavo savo žmonos, kaip anksčiau darydavo. Jis neatvežė jai nei brangios, auksu siuvinėtos medžiagos, pagrobtos iš totorių, nei žemčiūgų, nei auksinių auskarų.

Grįžęs į savo senuosius rūmus, jis net nepaklausė apie savo jaunąjį sūnų, nieko nepapasakojo savo žmonai apie karo žygį svetimame krašte. O jo žmonos ašara, sužibusi jos akyse pasimatymo metu, nesuspėjo nuriedėti jos skruostais, bet sustingo, kaip kankinės ašara.

— Ką reiškia šventa pareiga tokiam žmogui, kuris jieško vien žemiško atlyginimo ir jausmų patenkinimo? — ji galvojo apie Arsenijų.

Jo širdis ugninga, jo meilė lengva ir laisva kaip debesys padangėse.

Nepraėjus nei kelioms dienoms, jo jaunoji žmona dingo iš pilies kartu su sūnumi ir viena sena aukle, kuri dalijosi su ja skaudžia ištrėmimo dalia vienuolyne; toli nuo žmonių, o visvien nearčiau dangaus. Jųdviejų gyvenimas ten buvo ištisa malda.

Bet moters sulaužyta siela, nors pasauliui mi-

rusi, ar ji galėjo pamiršti tą vyrą, kuris tiek metų jai buvo gyvenimas ir šviesa? Jis, Arsenijus, tapo jai neištikimas ir ją apgavo. Bet ar dėlto ji galėjo jį pamiršti?

Ir šios nelaimingos aukos teisę Arsenijus paneigė dėl kitos naujos aistros jaunai lietuvei — belaisvei išdidžiai mergaitei iš svetimo krašto. Jis ją buvo pagrobęs paskutiniame karo žygyje prie banguojančios Neries ir atgabenęs į savo pilį. Arsenijaus meilė šiai mergaitei buvo tokia didelė, kad jis dėl kelių saldžių žodžių iš jos lūpų būtų paaukojęs žmoną, vaiką, tėvynę, sielą — ir viską, kas jam priklausė.

— — — — —

Saulė raudonuoja per miglą, nusileisdama už netolimo pilies kalno. Paskutinius savo atsisveikinimo spindulius ji skleidžia taip tyliai ir taip švelniai ant žemės paviršiaus, tarytum ši tamsi žemė būtų verta jos spindulių meilės. Spinduliai pamažu apleidžia slėnį, apšviečia augšto kalno viršūnę ir pilį. Savo nešildančia šviesa jie apšviečia tų rūmų langus, kur taip neseniai, pasirėmusi ant staliuko, su dideliu ilgesiu Arsenijaus laukdavo jo ištikima žmona, kai jos sūnus, vaikiškai džiūgaudamas, keldavo savo tėvo jietį. O dabar, kur yra jo sūnus, kur yra jo motina?...

Jos vietoje sėdėjo lietuvaitė, svetimų laukų dukra, su savo jaunystės dienų tylia palydove, nesuderintomis kanklėmis. Ir ant vienos sutrūkusios kanklių stygos švietė paskutinieji saulės spinduliai.

Mergaitė sėdėjo pavargusi nuo sielos audrų. Jos mėlynos, kaip dangaus mėlynė akys, buvo nukreiptos į vakarus. Paskutinieji saulės spinduliai apšvietė jos skaistų veidą. Dėl odos baltumo ji buvo vadinama Skaistuole.

Saulėlydžio grožis jos nežavėjo, nes ten toli vakaruose buvo jos tėvynė Lietuva. Ten ji gyveno saugiai tėvų namuose, žaisdama su savo mylimomis draugėmis, kol paskutinio karo žygio metu ją pagrobė šis tamsus, piktas ir laukinis tironas, rusų kunigaikštis.

Jai esant laisvoje tėvynėje, dainiai ir kariai nekartą nusilenkdavo prie jos kojų. Ten mergaitės buvo laisvos, niekas nedrįsdavo joms įsakyti: "Noriu tavo meilės, mylėk mane".

Bet čia, Arsenijaus pilyje, buvo kitaip. Ji turėjo būti nuolanki tam, kuris žiauriu karu sunaikino jos tėvų šalį. Ji turėjo meiliais žodžiais pasveikinti Arsenijų, o liūdesį bei neapykantą slėpti apgaulingos meilės kalba. Ji turėjo savo jauną širdį priversti lengvais atodūsiais kalbėti meilius žodžius. Skaistuolė buvo verčiama mylėti Arsenijų, bet ji vylėsi, jog dar ateis atsikeršijimo valanda.

— — — — —

Vakarinė puota parengta, tarnai - vergai triukšmauja. Puošniuose pilies kambariuose spindi lempų šviesa. Sidabriniame inde verda vynas. Prie jo garų pripratęs Arsenijus pilasi sau gintarinės spalvos vyno į taurę, kad jame nuskandintų savo piktos sąžinės graužimą.

Jo belaisvė, gražioji Skaistuolė, sutikdama jo žvilgsnį žino, kad ji yra pasmerkta būti jo linksmumo įrankiu, ir jos melaginga šypsena ir skardus juokas apgauna visus, išskyrus ją pačią. Arsenijus sužavėtas, šia apgaulinga jos šypsena tikėdamas. Jis paima lietuvaitę į savo glėbį ir jos auksinių plaukų garbanos, minkštesnės už šilką ir kvapesnės už rožę, krinta ant jo grobuoniško veido, pažymėto raudonu randu.

Liūdna Skaistuolė klausia jį:

— Ar tu mane myli, Arsenijau?

— Koks klausimas, Klara, — taip jis ją vadino, atsakė Arsenijus. — Kas daugiau dėl tavęs kentėjo ir daugiau pražudė, nei aš? Ar Arsenijus tavęs nemyli? Ar aš galėčiau tave glamonėti, jei mano siela dėl tavęs nedegtų ir aš tavęs nemylėčiau? Negundyk manęs savo juokais, Klara, — sielojosi Arsenijus.

— Man yra pragaras gyventi kasdieniniais rūpesčiais, nes mano draugas yra prie tavo kojų, — tęsė jis. — Jei mano rankos negalėtų spausti tavosios, tuomet man gyvenimas ar mirtin pasmerkimas būtų tas pat. Ir mano dienos būtų apnuodytos pikto.

— Prie tavo krūtinės aš jaučiuosi nekaltas, — kalbėjo Arsenijus, — bet piktas ir žiaurus esu tarp kitų žmonių. Aš visuomet esu kaip vaikas, be rūpesčių ir laimingas, galėdamas nulenkti savo galvą ant tavo kelių, o tavo lūpų šiltas alsavimas man yra brangesnis už vertingiausių smilkalų kvapą.

Kiek pagalvojęs, Arsenijus Skaistuolei toliau kalbėjo:

— Klara, tu esi gimusi valdyti. Mano meilė gali tai įrodyti. Tebūsiu aš tavo vergas, bet nenoriu būti likimo vergas. Tačiau šie likimo vergai, ar jie galėtų būti tavęs verti? Klara! Tikėk man, mylimoji. Tu esi skirta man, o aš tau. Kitaip negali būti. Jei manęs nebūtų sutvėręs Tvėrėjas, Jis ir tavęs nebūtų siuntęs į pasaulį, — susijaudinęs baigė Arsenijus.

— O jei tu mane tikrai taip mylėtum, — jam atsakė, į šalį nusisukusi, Skaistuolė, — tuomet aš negyvenčiau tavo rūmuose. Tu sakai man: jie tavo. O ką aš turiu juose? Didelį turtą, išdidų augštumą; akims visa tai malonu, bet svetima širdžiai. Čia girioje teka švarus upelis, bet tai ne Neris mano tėvų šalyje, Lietuvoje. O vėjas, kuris ošia miškuose ir šlama tarp gėlių, man neatneša lietuviškų dainų garsų. Ne, ne, Arsenijau, aš netikiu tavo meile, — tęsė Skaistuolė, — be brangios laisvės, ką reiškia man tavo dovanos?!

Kiek palaukusi, ji vėl sušuko:

— Grąžink man laisvę, Arsenijau, ir aš būsiu laimingiausias žmogus pasaulyje!

Tai pasakiusi, ji nusigręžė nuo jo ir jos šaltas žvilgsnis buvo pilnas paniekos savo grobikui.

Sustingo, tai išgirdęs, Arsenijus, nes išskyrus laisvę, jis viską jai atiduotų už jos bent vieną žvilgsnį, kuris jį laimingu padarytų.

— Negaliu, negaliu, — murmėjo Arsenijus ir, pridėjęs vyno taurę prie lūpų, ją ištuštino ligi dugno.

Puota tęsiasi, vyno taurės pildomos ir tuštinamos. Arsenijaus svečiai nebemato, kaip pasiilgęs jų ponas jieško savo mylimosios bent vieno meilaus žvilgsnio, kurio jis taip trokšta. Svečiai atsisveikina, salės tuštėja. Rūmuose įsiviešpatauja tyla.

— — — — —

Kas čia per svečiai taip vėlai nakties metu? Jie stipriai beldžiasi į pilies vartus. Sargai klausia:

— Kas ten?

— Įleiskite, — atsako svetimasis. — Naktis tamsi ir mes paklydome miškuotame slėnyje. Įleiskite mus pernakvoti, rytojaus dieną mes apleisime rūmus, bet savo maldose neužmiršime svetimų stepių vaišingos pastogės.

— Įleiskite juos! — tai išgirdęs, paliepė pilies šeimininkas. — Tebūna jie šią naktį mano svečiai.

Sugirgždėjo sargo sunkusis raktas užraktuose ir į pilies kiemą įžengė du keliauninkai. Žibintų apšviesti, jie eina į rūmus. Svečiai apsisiautę plačiomis sermėgomis, tik retkarčiais iš po jų kažkas sublizga.

Jau vėlu, bet Arsenijus juos kviečia prie stalo ir su jais pradeda malonų pasikalbėjimą. Keliauninkai, nors šeimininkas ir labai malonus, nedaug tevalgo ir geria, bet dar mažiau kalba. Vienas keliauninkų pačiame jaunystės žydėjime, kitas jau gyvenimo palenktas, liesas ir žilas. Iš tarenos sprendžiant, jie nėra pratę kalbėti rusų kalba. Jaunuolis buvo drąsesnis, nors irgi nedaug tekalbėjo, bet nenuleido žvilgsnio nuo Skaistuolės. Tas jo žvilgsnis kitiems galėtų nieko nereikšti, bet jai jis matomai buvo pažįstamas. Galbūt, kad tas augštos kaktos jaunuolis Skaistuolei priminė ką nors iš praėjusių jaunystės dienų.

Kažin?...

Ne iš baimės Skaistuolės kūną sukrėtė šaltas drebulys. Ji giliai atsiduso, nusisuko į šalį ir veidą uždengė savo balta ranka, kad neparodytų ašarų akyse.

— Tu išbalai, Klara, — jai tarė Arsenijus.

— Aš sergu, — ji jam atsakė ir išskubėjo į savo kambarius.

Atsidariusi langą, ji atsisėdo prie jo, kad vėsus nakties oras ją atgaivintų. Kilo rūkas slėnyje ir plačiuose laukuose šviesėlė mirktelėjo tolumoje, ir vien silpnas vėjelis lengvai šlamėjo medžiuose.

Skaistuolė jautėsi vieniša ir visų apleista svetimame krašte, kur ji turėjo mylėti nemylimą žmogų, jos grobiką karo metu.

Kiek daug minčių nakties tylumoje gimė jos galvoje, kurios greitai dingo, užleisdamos vietą kitoms. Jeigu kas nors galėtų jos rūpesnius suprasti ir sau bent pusę jų paimti, jos veidas vėl pradėtų žibėti meile ir džiaugsmu, kaip vaivorykštė vakariniuose debesyse.

Bet kas galėjo mergaitę taip sujaudinti, ar gal atėjūnai - keliauninkai? Bet kaip ir kur tai sužinoti?

Išlindęs iš debesio mėnulis savo sidabrine šviesa apšvietė visą apylinkę. Tyliai jis slenka savo įprastu keliu padangėje ir kelionės metu jis sužino daug paslapčių ir visokių atsitikimų, kurių diena nenorėtų matyti. Bet mėnulis yra tylus nakties liudininkas ir niekuomet neišplepės to, ką savo kelionėje matė. Gal ir šią naktį jis ką nors pamatys, o žmonės niekuomet nesužinos.

Tačiau ir smalsus yra šis išblyškęs padangių valdovas. Vienas spindulys įsiveržė pro langą į kambarį ir apšvietė sėdinčios lietuvaitės skaistų veidą. Nerūpestingai jis nukrito ant grindų ir apšvietė persišką kilimą, vienintelį augštų sienų papuošimą. Spinduliui apsidairius, mėnulio veidą uždengė debesis ir pats spindulys dingo kaip nebuvęs.

Bet kokie nuostabūs garsai pasigirdo už sienos puotos salėje? Skaistuolės ausis užgavo ilgas kanklių dejavimas, panašus į dainą, išsiveržusią iš kenčian-

Toronto tautinių šokių šokėjų grupė dalyvavusi Amerikos ir Kanados II-je Tautinių Šokių Šventėje, įvykusioje VII Lietuvių Dienos metu Toronte š.m. rugsėjo 3-5 d.

čios krūtinės. Ji klausėsi; tikrai kažkas puotos salėje dainavo, kanklių palydimas.

— Tu, belaisve, ar pažinai? — aiškiai ji suprato, kad dainavo tas, kurio augšta kakta ir ūkanotas žvilgsnis Skaistuolę taip sujaudino.

Neišsipildančių svajonių pagauta, mergaitė pasilenkė prie lango, klausydama dainos ir kanklių, mąstė. Tik Lietuvoje taip saldžiai dainavo, tik gimtajame krašte kanklės taip maloniai skambėjo.

"Tik tėvų žemėje yra laisvė", — toliau ji girdėjo dainos žodžius. "Grįžk su mumis ir ten būsi laisva".

Praeitis alsavo šioje dainoje, nors ji buvo paprasta, o taip brangi belaisvei mergaitei! Ir viską, kuo tėvynė buvo miela jos širdžiai, Skaistuolė surado šioje gimtojo krašto dainoje.

Ir šią valandą išsisprendė jos vidinė kova. Už garbės įžeidimą neapykanta ir noras keršyti savo grobikui stiprėjo.

Atsakymą uždainuoja mergaitė. Ji griebiasi kanklių ir jos stygos skamba.. ji dainuoja, dainuoja. Ta daina niekur neužrašyta. Ji išsiveržė kaip versmė, kurios krūtinėje ji gimė, toje ir mirė. Ir jos dainą suprato tik tie du keliauninkai, puotavę su Arsenijum. Dainos žodžių Arsenijus nesuprato.

Daina Arsenijui patiko ir, prisipylęs pilną taurę, išgėrė į dainininkų sveikatą. Jis jau nebesuprato, kad jo mylimoji Skaistuolė, jo karo grobis iš Lietuvos, kanklėmis ir daina atsako svečiams. Arsenijus vis kelia taurę ir geria, geria... Nebemato, kad abu kanklininkai geria iš tuščių taurių. Ir pilnas vyno jis prie stalo užmiega.

Ir vėl pasigirsta kanklės, iš karto tylios, paskui džiaugsmingai krykštaujančios. Dainininkas dainuoja: "Tavo grobikas jau miega, artinasi tavo laisvės valanda. Lauk mūsų!".

— — — — —

Patekėjo aušrinė ir pasirodė pirmieji saulės spinduliai. Bet kodėl sargas prie vartų tyli, nemuša savo varinės lentos, kad jau laikas keltis? Kodėl jie nevaikščioja apie pilį, kaip įprasta? Nejaugi ir jis dar miega, kaip visi tarnai-vergai ir jų valdovas Arsenijus?

Taip, jis miega, bet jau amžinu miegu. Sunkioji vartų užtvara parmesta ant žemės ir šalia jos guli sargas. Subėga minia išsigandusių vergų. Pilni baimės ir beviltiškai nulenktomis galvomis jie stovi prie užmuštojo. Kiekvienas buvo sukrėstas gailesčio, bet ką daryti, niekas nežinojo. Niekas nedrįso prie puotos stalo tebemiegantį šeimininką pažadinti, nes pranešėjui gali būti atlyginta mirtimi. Kur dingo naktinis užmušėjas, kurio ranka nesudrebėjo nuo žilabarzdžio senio? Ir kas atidarė Skaistuolės kambario langą ir siaura drobe nusileido į pilies kiemą? Kieno mėlyna juosta guli smėlyje, mažos kojytės sumindžiota? Kur yra keliauninkai? Pėdsakai veda prie vartų. Keliauninkų jau nebėra pilyje. Ir Skaistuolės nebėra...

Ilgai šią baisią žinią niekas nedrįso pranešti Arsenijui, bet galų gale vienas ryžosi. Pilies valdovas ilgai klausėsi, kol suprato. Jis griebėsi kardo prie šono, norėdamas pašokti, bet sustingo kaip marmurinė statula. Jo akys sublizgėjo ugnimi ir jis pakėlė sugniaužtą kumštį, o iš pamėlynavusių lūpų išsiveržė žodžiai. Jie buvo panašūs į priesaiką, bet niekas jų nesuprato. Tie žodžiai skambėjo kaip tolimas griaustinis.

Dienos bėgo. Arsenijus išoriniai buvo toks, kaip anksčiau. Matė, girdėjo ir viską suprato, bet palaužta jo širdis buvo negyva. Argi jis nebepajėgė iš jos išrauti savo didelės meilės Skaistuolei?

Laikas slinko ir nebuvo įvykio, kuris galėtų jį daugiau nustebinti ar nuliūdinti. Jis niekam nenorėjo parodyti, kiek daug jis kentėjo dėl Skaistuolės praradimo, o jo žaizda vis ėjo gilyn. Jis būtų galėjęs be Skaistuolės gyventi, jei ji būtų nuo jo mirties atskirta, bet praradimas jos klastingu pagrobimu jam buvo skaudesnis už mirtį.

— — — — —

Prieš Lietuvą vėl ėjo didysis Maskvos kunigaikštis. Jo kariuomenė kerštu degdama, grasino Lietuvos gyventojams, jų laukams ir sodyboms. Norėdama apginti savo teises ir laisvę, drebėjo išdidi Lietuva. Kartu su rusų kariuomene slinko plėšrūs miško žvėrys ir juodvarnių pulkai Lietuvos link.

Vieną pilką rudens dieną į didžiojo rusų kunigaikščio stovyklą atvyko kovotojas: vienas, be tarnų, bet žymus savo drąsumu. Greitai jis tapo stovyklos kalbų dėmesiu. Ir kam jis čia atvyko? Ne savo tėvynės garbės ginti, ne, bet troško tarp daugelio priešų tik vieną širdį nugalėti.

Išilgai banguojančios upės vėjas neša kovos triukšmą ir kaukimą. Plačiame lauke savo kariuomenes suvedė rusai ir lietuviai. Artinasi saulėleidis ir greit pradės temti, bet mūšis tebeverda. Rusų eilės pradeda trauktis ir apsuptos lietuvių drąsuolių nori iš kovos lauko bėgti.

Bet kieno šis pažįstamas balsas, kuris visų karių sielas iš karto neapsakoma baime sukrėtė? Į mūšį įžengia kovotojas, raudona skraiste ant pečių, be skydo, numetęs nuo galvos šalmą, vien plieniniu karo kirviu ginkluotas. Jis veržiasi pirmyn, o priešai krinta aplinkui ir kraujas plūsta iš jų žaizdų. Baimė apima Lietuvos sūnus, jų kovos žirgai nori veržtis pirmyn, bet raiteliai juos suka į šalį. Net ir traukdamiesi, jie atsigręžę meta ragotines į priešą.

Tas stebėtinas kovotojas buvo Arsenijus. Jis buvo pasiryžęs krauju užgesinti savo liepsnojančią sielą. Ir džiaugsmu žibėjo jo akys, kai negyvų ir sužeistų skaičius apie jį didėjo. Arsenijus veržėsi pirmyn, pralenkdamas visus savuosius, kaip meteoras iš tamsių debesų. O kai pastebėjo, kad atsidūrė vienas tarp priešų, jau buvo pervėlu grįžti.

— Matau, kad mano paskutinė valanda atėjo, — tyliai sau sušnibždėjo, o jo kirvis ieškojo paskutinės aukos.

— Štai jis, štai jis! — kažkas sušuko jo užpakaly.

Išgirsto balso sukrėstas Arsenijus kerštingai apsisuko, norėdamas smarkiai nusikeikti, bet jau nebegalėjo. Kaip kovos lauko dievaitė, lengvu karišku šalmu ir kardu rankoje, apsupta kovingų jaunuolių, ant žirgo sėdėjo Skaistuolė. Žodžiais bei judesiais ji vedė karingų lietuvių būrį. Atrodė, kad ji buvo tų jaunuolių likimas. Susitikusi Arsenijų, ji nesudrebėjo ir nepabalo, tvirtas buvo tos jaunos mergaitės balsas, kai iškėlusi kardą, sušuko:

— Kariai, pirmyn! Vilties laimėti nėra, kol nekris

šis karingas rusas!

Arsenijus nukreipė veidą į šalį, išgirdęs šiuos pasmerkimo žodžius, nors jų ir nesuprato, bet vertino kaip savo mirties sprendimą.

— Ir tu, ir tu prieš mane, Klara? — jis sušuko. Bet jo sušukimas buvo panašus į dejavimą, lyg būtų jo širdies styga tą akimirką nutrūkusi. Su panieka jis numetė savo karo kirvį, apsisiautė savąja skraiste, kad niekas negalėtų pasakyti, jog mirties valandą Arsenijus išbalo.

Ir trys ragotinės tuo pačiu metu pervėrė jo krūtinę. Išdidžiai, kaip girios ąžuolas, jis krito, nesudrebėjęs, nežvilgterėjęs į priešus, nesuaimanavęs. Nei maldos ir nei pikto keiksmo žodžių jis nebeištarė.

Per jo lavoną veržėsi Lietuvos sūnūs pirmyn, išstumdami iš Lietuvos didžiojo Maskvos kunigaikščio kariuomenę.

— — — — —

Ištuštėjo Arsenijaus rūmai. Nebeužeina juosna keliauninkai, niekas ten nebepuotauja, tik vėjas siaučia ir daužosi salėse ir kambariuose tarp dulkėtų baldų, paveikslų, kilimų ir ginklų likučių.

O toli nuo pilies, vienuolyne, viena vienuolė meldžiasi už netikinčio Arsenijaus sielą. Visa eilė Arsenijaus prabočių palaidoti šiame vienuolyne ir jų kapus žymi marmuriniai antkapiai su palaidotųjų herbais. Bet paskutiniojo tos išdidžios giminės kaulų nespaus joks marmuro antkapis ir ant jo nebus Arsenijaus herbo. Jo kaulai liko tolimoje Lietuvoje, kur savo krauju nutildė meilės aistrą.

Niekas dėl jo nebeverks, išskyrus vieną vienuolę. Bet kodėl jai verkti ir gailėtis to, kuris jos nesigailėjo ir ją su sūnumi iš namų išvarė dėl meilės priešų dukrai, gražiajai Skaistuolei.

KŪDIKIO MAITINIMAS

V. ANYSIENĖ

(Pabaiga)

Kūdikiui augant, košytė daroma tirštesnė. Pirmas dienas reikia duoti kūdikiui 1 ar 2 šaukštuku šitos košytės, o po to duoti pieno formulę, kiek jis nori. Kiekvieną dieną didinti porciją iki ½ puoduko vienam kartui. Rekomenduojama pradėti duoti košytę tiesiog šaukšteliu. Valgydinant reikia kūdikį laikyti pusiau sėdintį ir duoti jam šaukšteliu iš lėkštelės. Šaukštelis ir lėkštelė turi būti prieš tai pavirinti 3-5 minutes didesniame inde.

Apie 18 mėn. amžiaus kūdikiui galima duoti sausą "Cereal" (angliškai vadinamą flakes: corn flakes, rice flakes ir pan.) užpilant cukrumi. Gerai sumaišyti ir įpilti į pašildytą lėkštelę.

"Cereal" turi proteino, kuris duoda vaikui energijos ir padeda augti. Juose irgi randasi mineralų, pvz. fosforas, kuris stiprina kaulus ir dantis. Tuo būdu už savaitės ar 10-ties dienų kūdikis gaus ½ puoduko.

10-ties mėn. kūdikiui išvirtas daržoves galima ir nekošti. Galimas daiktas, kad kūdikis pradės vemti ar jam paliuosuos viduriukus. Tuo atveju reikia toliau košti, pradedant maišyti su neperkoštomis. Reikia stengtis pripratinti kūdikį prie neperkoštų daržovių, nes jis turi pradėti mokintis kramtyti ir ryti kietą maistą.

Dabar parduodamos daržovės yra jau specialiai paruoštos kūdikiams ir jas galima vartoti be pavojaus. Reikia pašildyti, tik tiek, kiek reikalinga vienam kartui pavalgyti. Likusias daržoves iš skardinės perpilti į švarų stiklinį indą ir laikyti šaldytuve.

Bulves, košytės pavidale, pridedant truputį pieno ir sviesto, galima pradėti maždaug nuo 7-nių mėn.

Daržovės

Jau nuo 5-kių mėn. kūdikiui reikia duoti daržovių. Jas reikia gerai perkošti ir duoti vieną sykį dienoje. Galima pradėti duoti vienos rūšies daržoves. Laikui bėgant maišyti kartu su šakninėmis daržovėmis ir lapuočiais. Galima vartoti špinatus, pamidorus, žirniukus ir morkas. Neduoti svogūnų, nes jie sunkiai virškinami. Vartojant šviežias daržoves, reikia atkreipti dėmesį, kad jos būtų tikrai šviežios ir gerai nuplautos. Šaknines daržoves supjaustyti, sudėti į puodelį ir virti 20 min., pridėjus truputį druskos. Lapuočius virti 15 min., vartojant daugiau vandens. Kad daržovės lengviau virškintųsi, jas reikia perkošti. Reikia pradėti duoti po vieną šaukštuką, porciją didinant kiekvieną dieną.

Dažniausia daržovės yra duodamos pora valandų prieš duodant buteliuką. Daržovės turi geležies (kraujui), fosforo ir kalkių (kaulams ir dantims) ir vitaminų.

Vaisiai

Mes jau anksčiau minėjome apie apelsinų sunkos reikalingumą kūdikiui nuo 2-4 savaičių amžiaus. Nuo pirmo mėnesio galima duoti slyvų sunkos. Joje yra geležies, bet ji neatstoja apelsinų ir pomidorų sunkos. Slyvų sunka minkština viduriukus. Du šaukštukus šios sunkos pusiau praskiestos vandeniu pradžiai pilnai pakanka. Iš kitų vaisių rekomenduojama obuolių košytė, abrikosai, persikai ir kriaušės. Juos galima duoti nuo 7-nių mėnesių.

Vaisiai turi būti gerai nuplauti, išvalyti, išvirti ir perkošti. Žalias tarkuotas obuolys irgi tinka tam amžiui. Žalias bananas turi būti labai prinokęs. Jeigu banano žievė nėra geltonos spalvos ir neturi juodų dėmelių, tai yra ženklas, kad jis nėra prinokęs. Tuo atveju jį reikia pakepti orkaitėje 10 minučių ir sutrinti į košytę.

Kiaušinis

Kiaušinio trynys turi savyje geležies, fosforo ir vitaminų A, B, D. Kai kūdikis yra 7-rių mėn. jam galima duoti ¼ arbatinio šaukštelio trynio. Kiaušinis turi būti minkštai išvirtas. Baltimas turi būti atskirtas, nes jis sunkiai virškinamas. Pamažu kiekis didinamas. Valgydinant vienam valgiui kūdikis gali gauti visą kiaušinį.

Mėsa, žuvis, varškė

duoda vaikui proteinų ir mineralų, kurie jam reikalingi. Jau nuo 6-7-rių mėn. reikia kūdikiui duoti virtą ir sumaltą mėsą, sumaišytą su daržovėmis. Pradžiai geriausiai tinka kepenys.

Lašinukus galima pradėti duoti, kai kūdikis turi 4 dantukus. Lašinukus - bekoną reikia pakepti iki trapumo ir duoti vieną juostelę dienoje. Vienu metu kūdikiui galima duoti ir kitą mėsą. Mėsa turi būti gerai nuplauta, išvirta ir sumalta, pridėjus truputį druskos. Vištieną galima smulkiai sukapoti.

Duodant žuvį, reikia atkreipti ypatingą dėmesį, kad nepaliktų ašakų.

Kartais galima duoti 10 mėn. kūdikiui ir varškės.

Desertas

Pudingas yra tinkamas jau nuo 9-rių mėn. Nuo vienerių metų amž. galima duoti vanilijos ledų. Saldainių vengti, nes jie mažina apetitą ir gadina dantukus.

Vanduo

Vanduo reikalingas kūdikiui. Jis palengvina virškinimą ir išvalo burnytę. Virintas ir ataušintas vanduo duodamas kūdikiui du, tris kartus dienoje. Vandens galima duoti kiek jis nori. Vasaros karštyje kūdikis geria daugiau. Nuo 2-jų metų vaikas gali gerti ir nevirintą vandenį.

Naujas "Moters"

redakcijos ir administracijos

adresas

Pranešame "Moters" skaitytojų ir bendradarbių žiniai, kad nuo š.m. lapkričio 1 d. mūsų naujas adresas yra:

"Moteris", 57 Sylvan Ave., Toronto 4, Ont., Canada.

Visus straipsnius ir korespondencijas š.m. Nr. 4(21) prašome siųsti iki š.m. lapkričio mėn. pradžios augščiau minėtu nauju adresu. Vėliau gauta medžiaga nebebus galima patalpinti kalėdiniame numeryje, kuris pasirodys gruodžio mėnesio pradžioje.

"Moters" Redakcija.

Pasikalbėjimas su jaunuole

Žmonijos kultūrą galima nužymėti vingiuota linija. Po karo ta linija esti paprastai žemiausia. Karas sunaikina daug materialinių gėrybių ir žmonės stveriasi jas atstatyti. O be to, naikinimas ir ardymas palieka blogas nuosėdas žmogaus dvasioje. Praeina nemaža laiko, kol žmonija jų nusikrato ir susirūpina dvasine pažanga.

Didelis materialinis gerbūvis taip pat dažnai sulėtina dvasinį žmonijos kilimą. Senosios Romos imperijos žlugimo priežastimi buvo perdidelė prabanga, kuri išlepino romėnus ir jie nepajėgė atsispirti barbarų užpuolimui.

Šiandien mes gyvename šalyje, kuri pasižymi augšta civilizacija — žmonės pertekę gėrybėmis. Čia reikia sukaupti nemaža jėgų, kad nepasinėrus į materializmą. Ypatingai šis pavojus gresia jaunimui, nes jis neišgyveno sunkesnių praeities dienų. Šių laikų Amerikos jaunimas rodo dvasinio nuosmukio žymių. Dažniausia jis nusiteikęs materialistiniai ir siekia lengvo, patogaus gyvenimo, negalvodamas apie augštus idealus. Jaunų merginų baigusių augštesniąsias mokyklas mentalitetas labai siauras. Jos domisi parėdais ir pasilinksminimais. Jų pasikalbėjimuose neišgirsi rimtesnių klausimų keliant. Darbe neturi atsakomybės jausmo ir pagarbos vyresniesiems. Darbo prasmė — tai pinigas. Nuolat išgirsti jų mėgiamą posakį — another day, another dollar. Jaunuolių dėmesys nukreiptas tik į save ir savo patogumus.

Čia nekalbu apie paaugles, kurias tenka susitikti gatvėj, autobusuose, traukiniuose ir kitose viešose vietose. Dauguma jų elgiasi trukšmingai, garsiai šūkauja, kvatoja, stumdosi lyg būtų be jokio išauklėjimo paskutinės rūšies gatvės vaikai. Tik iš pundo sulamdytų knygų po pažastim matyti, kad tai moksleivės.

Štai tokioj aplinkoj auga mūsų lietuvaitės. Stebint tą visą kyla klausimas, ar neigiamai nepaveiks mūsų jaunimo tie blogi pavyzdžiai.

Todėl pirmai progai pasitaikius daviau keletą klausimų vienai lietuvaitei, kuri baigė čia Amerikoje augštesniąją mokyklą ir įstojo į kolegiją.

Jos atsakymai mano būkštavimus sumažino, nes, manau, kad yra ir daugiau panašiai galvojančių lietuvaičių, kaip Regina Čepulytė, kurios pasisakymus čia ir pateikiu.

Ko sieksiu moksle - profesijoj?

Mokslui pasirinkau tokią šaką, kuri man labiausia patinka. Aš mėgstu tiksliuosius mokslus, juos ir pasirinkau. Be to, noriu pramokti ir svetimų kalbų: prancūzų, vokiečių..., nes kalbos taip pat nemažai padeda išsilavinti. Pasistengsiu gerai pasiruošti savo profesijai, kad turėčiau pati malonumo iš savo darbo; o su meile dirbdama būsiu labiau naudinga ir kitiems. Profesijos pasirinkime nemanau jieškoti tik piniginės naudos, nes ne viskas perkama pinigais. Svarbu savo darbą mėgti ir turėti jam reikiamų gabumų.

Regina Čepulytė š.m. birželio mėn. baigė Putnamo Akademiją su aukso medaliu ir už gerą būdą bei pasižymėjimą tiksliuosiuose moksluose apdavanota menišku medaliu, o už pažangumą lietuvių kalboje — piniginė dovana.

Ko tikisi iš manęs mano tauta?

Lietuvių tauta iš senų laikų daug kentėjo, nes norėjo būti laisva ir nepriklausoma, išlaikyti savo tikėjimą, laikais daug atsparumo parodė mūsų tauta ir ji išliko gyva. Čia Amerikoj, kur yra laisvė tautiniam pasireiškimui, mane ima baimė ar ilgai mes liksime gyvaisiais savo tautos nariais. Man stovi prieš akis partizanų ir tremtinių susitikimas prie sienos. Tremtiniai palinkėjo partizanams kiek galint ilgiau išsilaikyti kalbą ir papročius. Mes Amerikoj, dažnai, tą visiškai pamirštame ir neįvertiname. Rusijos carų priespaudos ir išsaugoti lietuvių kalbą. Į šį linkėjimą vienas partizanas atsakė: "Mes tai pasiliksime lietuviais, bet ar jūs laisvame pasaulyje pajėgsite pasilikti lietuviais?" Tada tik nusijuokta į tą perspėjimą, o dabar tai niekam nėra juokinga. Mūsų jaunimas susiėjęs tuoj stveriasi anglų kalbos. Atrodo, kad jiems labai svarbu mokėti tik **vieną** kalbą, o ne dvi. Mano tėveliai įkvėpė man meilę savo tėvynei ir aš stengsiuosi kuogeriausiai išmokti lietuvių kalbą ir jų pavyzdžiu visuomet šeimoje ir su lietuviais kalbėsiu tik lietuviškai.

Mano visuomeniniai pasiryžimai

Žmogus yra socialus tvarinys, todėl jis, užsidaręs siaurame ratelyje, negali būti visiškai patenkintas. Aš kaip lietuvaitė pirmon eilėn bendrausiu su savo tautiečiais-tėmis ir dalyvausiu man artimų tikslų lietuvių organizacijose. Tai padės man ką nors gero atlikti mano tautai ir geriau pažinti, suprasti ir pamilti lietuvius.

Ką aš galvoju apie šeimą?

Moters svarbiausia paskirtis — šeima. Be savo motiniškų pareigų, ji turi būti atrama savo vyrui. Vedybiniame gyvenime neužtenka viską pusiau dalintis, nes jei nori, kad jis būtų sėkmingas, reikia abiem atiduoti viską. Abu kartu turėtų spręsti šeimos reikalus. Pradedant šį svarbų kelią, reikėtų nepamiršti, kad neviskas bus vien tik rožėmis nuklota. Bet su meile, pasiaukojimu ir Dievo pagalba aš tikiuosi, kad galima būti laiminga.

M. G.

MOTINA

RŪTA BLEIZGYTĖ

Ar yra žmonių kalboje žodis meilesnis, saldesnis, brangesnis už žodį "motina"? Jame yra sudėta visa žmogiška meilė, kurios niekas negali atstoti pasaulyje. Mes visi atsimename (nors šitam moderniam amžiuje nėra laiko pagalvoti), kai ji mokė mus pirmuosius žingsnelius žengti mūsų gyvenimo kely, arba mažyčiai būdami sėdėjome ant jos kelių ir klausėmės pasakų. Kai ji mus paklupdžiusi lovelėje mokė pirmuosius poterius kalbėti, kai ji rūpestingai budėjo prie mūsų sergančių lovelės, kai ji sunkiai taupė, kad mes galėtume eiti į mokyklą ir būti gražiai apsirengę. Neveltui liaudies dainoje apie motiną sakoma:

Naktužę ant rankelių,
Dienužę ant akelių.
Tu pražiūrėjai šviesias akeles,
Kol mane užauginai.

Motinos Diena yra lyg bendra visų motinų vardo diena, tai yra lyg susikaupimo ir susimąstymo diena, kada vaikai turėtų padaryti sąžinės sąskaitą ir pažiūrėti kokie buvo jų santykiai su motina, kaip jie įvertino jos meilę ir pasiaukojimą.

Yra sakoma, kad nėra pasauly tokios meilės, kuri pralenktų motinos meilę. Visos žemiškosios meilės nublunka prieš ją, kaip mėnulis prieš saulę. Motinos meilė vaikams išugdo juose sveiką dvasią ir perduoda jiems savo gilius tautos meilės ir patriotizmo jausmus. Jinai yra tas didysis gaivinantis tautos meilės šaltinis. Ji neša sunkiausią tautos naštą ant savo pečių. Savo tėvynės meilės vedama, ji išmoko ir savo vaikus nepamiršti savo protėvių krašto, jų kalbos. Ji rūpinasi, kad vaikas mokėtų jos gimtosios kalbos raštą, dainuotų jos gimtojo krašto dainas ir žinotų papročius. Čia prisimena man vienas vaizdelis iš mano pačios pergyvenimų, kuris rodo mamytės rūpestį, kad jos vaikai nepamirštų gimtosios kalbos.

Maždaug prieš dešimtmetį, man žengiant pirmuosius žingsnius šiame svetingame Kanados krašte, išgirdau šio krašto mokykloje, kad mes turime mokytis anglų kalbos ir būti geri šio krašto piliečiai, tai parėjusi namo ir papasakojau savo mamytei, kad mes dabar jau esame kanadiečiai ir turėtume pamiršti viską kas lietuviška. Ši žinia, žinoma, kaip perkūnas giedriame danguje, pribloškė mano

Rūta Bleizgytė — straipsnelio autorė. 1948 m. ji su savo tėveliais atvyko į Kanadą. Dabar lanko Mokytojų seminariją — Teachers College — Toronte. Yra baigusi Augšt. Lituanistinius Kursus. Be to, "Šatrijos" skaučių tunto draugininkė ir priklauso Toronto akademikų skautų klubui.

Mūsų bendradarbei —
poetei JANINAI PAKŠTIENEI - Narūnei,
dėl jos mylimo vyro
Prof. Dr. KAZIO PAKŠTO mirties,
reiškiame giliausią užuojautą

"Moters" Redakcija ir Administracija.

mamytę ir gaili ašarėlė nuriedėjo jai per skruostus. Ta ašara mano mamytės veide man dabar brangesnė už deimantą, nes jos dėka aš išlikau lietuvaitė su savo gimtąja kalba ir papročiais.

Tremtyje mes esame susirūpinę savo tautos ir savo jaunosios kartos ateitimi. Bet daugiausia visa tai priklauso nuo motinų. Ji turi padaryti pradžią: su vaikais lietuviškai kalbėti, diena iš dienos pasakoti jiems apie Lietuvos kraštą, apie jos gamtą, istoriją bei didvyrius ir kunigaikščius. Taip pat motinos turi leisti savo vaikus į šeštadieninę mokyklą, kad vaikas išaugęs ir išėjęs iš namų galėtų mamai lietuviškai parašyti laišką. Patriotė mylinti motina leidžia savo vaikus dalyvauti lietuviškose organizacijose bei lietuviškuose parengimuose. Visos organizacijos padeda vaikui išaugti lietuviškoje dvasioje. Bet motinos tuo pačiu laiku negali savo vaiko lietuvišką ugdymą palikti vien tik šeštadieninei mokyklai ar lietuviškom organizacijom, bet pačios ištisai turi kvėpti tą lietuvišką dvasią. Tiesa, tremty gyvenanti motina dažnai yra užimta ištisas dienas darbovietėje. Po sunkios darbo dienos jai yra tikrai sunku prisiversti aukoti daug laiko vaikų lietuviškam ugdymui. Tačiau visa tai jai nebus sunku, kai nuolat prisimins, kad jos misija yra labai didelė, kad nuo to priklausys ir vaikų laimė ir tautos ateitis. Motina ir Dievo meilę įkvepia į savo vaiką. Ji pavyzdžiu ir žodžiu vaikuose įdiegia gilią religinę sąmonę, kurios niekas niekuomet jau ir nepajėgs sunaikinti.

Toronto Prisikėlimo parapijos sporto klubo "Aušros" IV-tosios vasaros stovyklos mergaičių vadovė, Katalikių Moterų D-jos Prisikėlimo parapijos skyriaus buv. pirmininkė Ald. Kuolienė stebi "Šatrijos" palapinės gyventojas puošiančias savo "kiemą". "Šatrija" laimėjo I-ją vietą palapinių papuošime ir buvo išrinkta geriausia stovyklautojų grupe. "Šatrijos" grupę sudarė: L. Gustainytė, J. Baranauskaitė, Ž. Baranauskaitė ir A. Danaitytė.

Mes dažnai savo jaunystės išsiveržimu nesusilaikydami priekaištaujame, kad motina nesupranta mūsų, bet niekad nepagalvojame, kad gal mes jos nesuprantam. Mums neateina galvon, kad jinai yra visą savo gyvenimą atidavusi savo vaikams. Motina tik nori, kad vaikas laimingas būtų. Ji nuolat aukojasi — niekam nematant, dažnai ir pačiam vaikui nenujaučiant. Jos aukojimasis yra idealiausias, nes ji iš savo pasiaukojimo dažniausiai nieko sau nelaimi, bet ji į tai nežiūri, ji yra laiminga savojo vaiko laimėje. Dažnai vaikui atrodo, kad motina supranta laimę netiksliai ir net vienašališkai, bet jis turėtų atminti, kad motina siekia vaiko laimės ne pagal vadovėlių taisykles, bet savo širdimi. Vienas rašytojas šitaip parašė apie motinos pasiaukojimą: "Vaikas vis žiūri į motiną — gauti, o motina žiūri į vaiką — duoti". Tai yra tikra tiesa, nes vaikas, ką gaudamas iš motinos mano, kad tai yra natūralus dalykas, ir kad taip visą laiką turi būti. O kiek motinos pasiaukoja savajai tautai? Kas įvertins ir suskaitys, kiek motinų paaukojo savo mylimiausių vaikų — vaikai žūsta ant tėvynės aukuro, o motinos tyliai kenčia. Todėl jas galima pavadinti "tyliosiomis didvyrėmis".

Mes taip pat dažnai užmirštam pagalvoti apie motinos rūpestingumą. Motina rūpinasi savuoju vaiku nuo pirmos motinystės valandos iki užmerkia ji akis amžinam poilsiui. O gal net ir ten Dievo erdvėse ji savo vaiku nepamirštamai rūpinsis? Motinos rūpestis nemažėja vaikui augant, bręstant ir net jau savarankiškai jam gyventi pradėjus, bet su kiekvienu žingsniu didėja. Lietuvių tautos išmintis, kuri yra labai prasminga sako, "Maži vaikai — maži vargai, dideli vaikai — dideli ir vargai". Paaugusiems ir užaugusiems vaikams motinos rūpestingumas ne kartą atrodo perdėtas ir nebereikalingas, bet jie pamiršta, kad motina turi jais rūpintis, nes ji juk motina. Ir dažniausia motina kenčia ne nuo mažųjų vaikų, bet nuo suaugusių. Didesnieji jaučia, kad jiems priklauso daugiau laisvės ir dažnai jie kratosi tuo motinos rūpestingumu, net nenujausdami, kiek daug sau žalos jie tuo daro. Atsikratę savo gerosios mamytės rūpestingos globos tuo pačiu jie dažniausiai paskandina save svetimųjų jūroje. Tikrą motinos mei-

Toronto Vaikų Namų statyba eina prie pabaigos.

Netrukus čia skambės linksmas mažųjų lietuviukų juokas ir dainos.

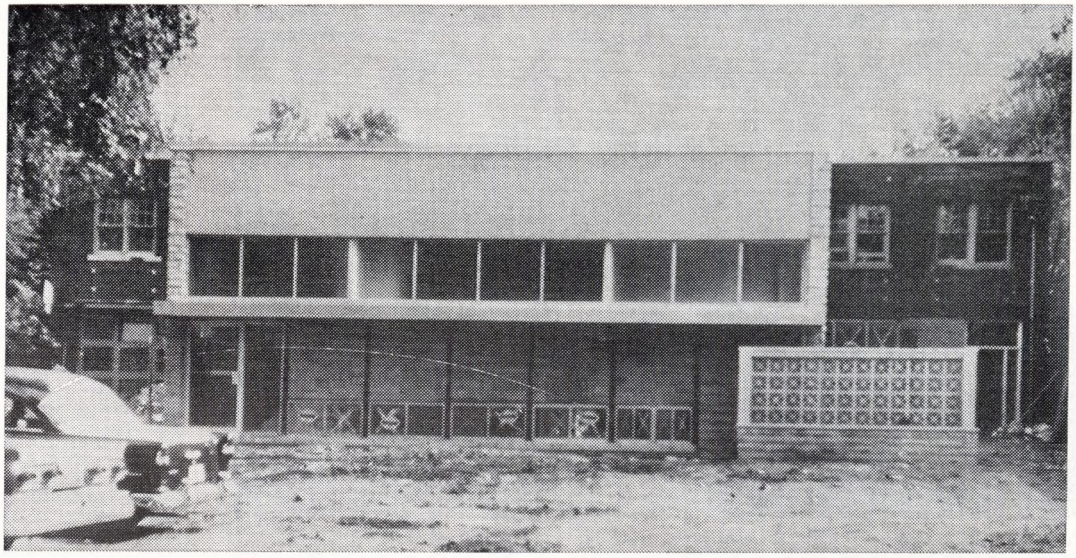

Toronto Lietuvių Vaikų Namai

1960 m. gegužės mėn. 10 d. žemės prakasimu pradėta LVN statyba, kuri dabar eina prie galo. Spalio mėn. gale tikimasi iki šiol esamą lietuvių vaikų darželį iš 46 Delaware Ave. perkelti į naująsias patalpas 57 Sylvan Ave.

LV Namų šventinimas įvyks 1960 m. lapkričio mėn. 27 d. Tai bus ypatinga diena Toronto bei apylinkės lietuviams, nes tą dieną bus pašventintas aukuras, kuriame be paliovos bus kurstoma tėvynės meilės ugnelė, telkianti ir šildanti mūsų švelnutį atžalyną.

Kertinio akmens šventinimo proga 1960 m. liepos mėn. 10 d. Jo Prakilnybė prel. Pr. Juras savo pateiktame gilių minčių pluošte klausytojams buvo labai gražiai iškėlęs mūsų uždavinius išeivijoje, pabrėždamas vienuolynų vaidmenį dideliame lietuvybės išlaikymo darbe. Panašiai išsireiškė ir kiti kalbėtojai. Tačiau savaime suprantama, kad nežiūrint kiek iniciatyvos bei pasiaukojimo įdėtų vienuolynas, pats vienas be mūsų moralinės ir materialinės pagalbos tuos didžius darbus atlikti būtų bejėgis. Jis — širdis, mes — jo rankos. Dirbant visiems kartu, sulaukiama nuostabių vaisių. Gyvas pavyzdys yra Toronto Lietuvių Vaikų Darželio rėmėjai nusipelnę tikrai vertos visuomenės pagarbos ir įvertinimo.

Besiruošdami artėjančioms Toronto Lietuvių Vaikų Namų šventinimo iškilmėms, pagalvokime, kuo galėtume seselėms, apėmusioms tokius didelius darbų barus, palengvinti ir tuo pačiu įnešti savo dalį į bendrą jaunosios kartos lietuviškoje dvasioje auklėjimo darbą.

M. L.

---

lę, pasiaukojimą ir rūpestingumą vaikas tik tada supranta, kada jos jau netenka. Mūsų rašytoja P. Orintaitė štai kaip liūdnai prisimena netekusi motinos:

Kur tiktai tu eisi, kur tik nekeliausi,
Niekur jau nerasi rankos taip mielos,
Motina—brangesnė už brangiausią
auksą,
Tik negrįš iš kapo jau ji niekados.

Mama, mamytė, motina — taip dažnai kasdieninėj kalboj vartojami žodžiai, o tokie brangūs, tokie šventi. Žmogus ateina į pasaulį ir pirmas žodis jo lūpose yra: "Mama". Motina yra šeimos, tautos ir valstybės šaltinis. Vienas garsus žmogus kartą yra taip išsireiškęs: "Už viską, ką esu pasaulyje gyvendamas pasiekęs, turiu dėkoti savo motinai". Didžiausieji pasaulio muzikai sukūrė kompozicijų apie motiną, dainiai ją apdainavo. O ką mes moksleiviai dovanosim savo motinoms? Brangių dovanų? Ne, nes dovana šiandien yra, o rytoj gal nebebus. Brangiausią dovaną ką mes galime savo mamytėms nunešti, tai yra mūsų amžinai karštą ir skaisčią meilę jai!

Pabaltiečių Moterų Taryba veikia

Pabaltijo Moterų Taryba, kurią sudaro lietuvių, latvių ir esčių moterų atstovės, yra įkurta išeivijoje ir neseniai Baltų Laisvės Namuose, Niujorke, savo metiniame susirinkime atšventė 13 metų sukaktį. Ta proga buvusi pirm. latvė E. Druva savo pareigas perdavė estei M. Jurmai, nes Tarybai pirmininkauja iš eilės kasmet šių trijų tautų atstovė. Sekančiais metais vadovavimą perims lietuvių moterų atstovė pirm. Ligija Bieliukienė.

Buv. pirm. trumpai apibūdino šios org-jos įsikūrimą ir per 13 metų nu-

Toronto Lietuvių Vaikų Namų kertinio akmens šventinimo iškilmės, kurias atliko Jo Prakilnybė prelatas Pranciškus Juras iš JAV. Šiose iškilmėse dalyvavo Gerb. Motina M. Aloyza ir sesuo M. Apolinara iš Putnam ,Conn. Be to, Toronto Prisikėlimo parapijos klebonas Tėvas Placidas, OFM, šv. Jono Kr. parapijos klebonas kun. P. Ažubalis, Tėvas Petras Mikalauskas, OFM, iš St. Catharines, Ont., Tėvas Modestas Stepaitis, OFM. Iškilmės įvyko š.m. liepos 10 d. Toronto Lietuvių Vaikų Namų adresas: 57 Sylvan Ave., Toronto 4, Ont. Toronto Lietuvių Vaikų Namus tvarkys Nekalto Prasidėjimo M. Marijos seserys.

Toronto Vaikų Namų Rėmėjų valdyba: iš dešinės į kairę sėdi: pirmininkė M. Tamulaitienė, sesuo M. Margarita, E. Puterienė, S. Dervinienė. Stovi iš kairės į dešinę: A. Petrauskienė, V. Simanavičienė, V. Sonda, V. Dalindienė ir A. Kuolienė. Nuotraukoje trūksta L. Čėsekienės ir J. Petrausko.

eitą kelią. Tarp kitko ji pabrėžė, kad Pabaltijo Moterų Tarybos veikla yra šakota ir plačios apimties. Pereitais metais buvo išsiųsta protesto raštų, prašymų, priminimų ir padėkos laiškų žymiems JAV-bių asmenims. Jų tarpe prezidentui Eisenhoweriui, sąryšyje su Chruščiovo vizitu, Niujorko gubernatoriui Harrimanui, P. E. Rooseveltienei, padėka Detroito miesto merui, Ženevos konferencijai priminta Pabaltijo valstybių laisvės klausimas ir kt.

Vincė Leskaitienė, PMT atstovė Pavergtų Tautų kultūros ir socialiniame komitete, pranešė apie pereitų metų to komiteto darbus ir užsimojimus.

Konsulas Anicetas Šimutis savo trumpoje kalboje pripažino, kad šis trijų tautų moterų bendras aktyvus darbas yra nemažas įnašas ir į tų valstybių laisvinimo akciją, todėl šios moterų pastangos yra reikšmingos ir sveikintinos.

VLIKo pirm. dr. A. Trimakas, sveikindamas pabaltiečių moterų ryžtą dirbti bendromis jėgomis ir plačiais užsimojimais, pažymėjo, kad moterys itin giliai ir jautriai išgyvena okupanto skriaudas.

Žodžiu sveikino PLB-ės Tarybos pirm. J. Šlepetys, estų konsulas Jaksonas, Pavergtų Europos Tautų Seimo vardu dr. Masens palinkėjo ir toliau tinkamai reprezentuoti Pabaltijo valstybes ypač artėjančiame General Federation of Women Club tarptautiniame suvažiavime Vašingtone, D.C., kuriame lietuves atstoves visą savaitę atstovaus L. Bieliukienė ir V. Leskaitienė.

Europos moterų išeivijoje org-jos garbės pirm. Papaneck sveikindama priminė moterų veiklą dar prieš 50 metų. Moterų Vienybės pirm. H. Kulber, čia gimusi, bet tėvų žemę mylinti lietuvaitė, iškėlė priežastis, kad mes čia susirenkame, rūpinamės, diskutuojame tik todėl, kad Lietuva ir mūsų kaimynai yra okupanto pavergti.

Liet. Mot. Atstovybės pirm. L. Bieliukienė įteikė gėlių buv. pirm. latvei ir pareigas perėmusiai estei.

Raštu gauta sveikinimų iš buv. pirm. ir steigimo iniciatorės B. Novickienės, Philadelphijos klubo pirm. J. Augaitytės, iš Vokietijos pabaltiečių moterų org-jų, Kanados, GF WC pirm. Mrs. Carol ir kt.

Meninėje dalyje visos trys tautos supažindino su savo liaudies muzika bei daina žodžiu, ir pademonstravo praktiškai.

Lietuvių dalį pravedė dr. Aldona Šlepetytė, išsamiai apibūdindama bendrą liaudies muzikos ir dainos kilmę, ilgiau sustodama prie lietuvių. Paskaita buvo gerai paruošta, gyvai atpasakota, tačiau per ilga.

Jaunas muzikas Vytautas Strolia įdomiai supažindino su mūsų liaudies muzikos instrumentais: dūdele, skudučiais ir kanklėmis, pabaigai pagrodamas Kalvelį. Pati prelegentė dr. A. Šlepetytė padainavo porą liaudies dainų. Apie latvių liaudies dainas kalbėjo E. Sturme, arfa pagrojo M. Millere. Estų liaudies dainas apibudino estės: J. Kurman, akordeonu pagrojo R. Selong.

"Amerikos Balsas" visą šios šventės programą įrašė į juostelę ir visų trijų tautų pirmininkės ir prelegentės dar atskirai įkalbėjo.

L. Bieliukienė savo kalboje į pavergtą kraštą tarp kitko sakė: "Pabaltijo Moterų Tarybos pagrindinis tikslas veikti, kad Lietuva, Latvija ir Estija būtų laisvos ir nepriklausomos. Šio augšto tikslo siekdama, PM Taryba yra parašiusi eilę memorandumų ir net protestų pasaulio organizacijoms ir politinėms institucijoms, keldama mūsų tautų priespaudos ir kraštų okupacijos pašalinimo reikalingumą. Okupantų išskirtų ir išblaškytų šeimų reikalu esame išsiuntinėję raštus visos eilės valstybių vadovaujantiems asmenims, įvairioms organizacijoms ir Tarptautiniam Raudonajam Kryžiui.

Lietuvėms moterims Pabaltijo Moterų Taryboje atstovauja org-jos delegacija. Lietuvių Moterų Atstovybės org-ją sudaro įvairiuose kraštuose gyvai veikią Lietuvių Moterų klubai. Dabartinę Liet. Moterų Atstovybę sudaro: pirm. L. Bieliukienė, vicep. V. Leskaitienė ir E. Čekienė, sekret. V. Čečetienė, ižd. dr. M. Kregždienė, spaudos reikalams S. Narkeliūnaitė ir narė A. Zubkienė.

Mes vieningai dirbame už laisvą ir nepriklausomą Lietuvos rytojų, — baigė L. Bieliukienė.

Programa vyko anglų kalba. Dalyvavo virš šimto žmonių. **E. Č.**

Lietuvės moterys Moterų Klubų suvažiavime Washingtone. Iš kairės į dešinę: Ligija Bieliukienė — LMA pirmininkė, Bronė Tautvilienė — LMA Washingtono Klubo narė, Irene Carroll — Tarptautinių Klubų pirmininkė, Ona Kajeckienė — Lietuvos pasiuntinio Washingtone žmona, Marie Noth — Tarptautinių parengimų pirmininkė, Gražina Grinienė — LMA klubo Washingtone pirmininkė, Vincė Leskaitienė — LMA Klubo New Yorke pirmininkė.

Tarptautinis moterų suvažiavimas

Birželio mėn. 11-17 d.d. Washingtone įvyko Moterų Klubų Federacijos suvažiavimas, kuriame dalyvavo virš dviejų tūkstančių delegačių iš 22-jų valstybių. Bendroji Moterų Klubų Federacija yra didžiausia pasaulyje moterų organizacija, turinti virš 11 milijonų narių, gyvenančių ir veikiančių 60-tyje valstybių. Federacijos kongresai įvyksta kas metai; jie sutraukia iki 3000 delegačių. Federacijos tikslai: tarpusavis įvairių kraštų moterų susiartinimas, pažinimas kultūrų bei civilizacijų; įgyvendinimas pasaulyje didžiųjų laisvių ir taikos. Federacija skiria stipendijas, leidžia leidinius. "Care" siuntiniais remia vargstančius.

Lietuvių Moterų Atstovybės organizacija jau nuo 1949 metų yra šios organizacijos nariu ir aktyviai dalyvauja šios organizacijos darbuose ir jos kongresuose. Per šią Federaciją lietuvės moterys bendrauja su kitų tautų žymiosiomis moterimis, supažindina jas su didžiąja lietuvių tautos tragedija — su Lietuvos okupacijos žiaurumais; Lietuvių Moterų Atstovybė šaukiasi į laisvojo pasaulio sąžinę, reikalaudama Lietuvai laisvės ir valstybinės nepriklausomybės.

Šių metų kongrese lietuves moteris atstovavo Ligija Bieliukienė, Lietuvių Moterų Atstovybės pirmininkė, Gražina Grinienė — Washingtono LMA Klubo pirmininkė ir Vincė Leskaitienė — LMA New Yorko Klubo pirmininkė. Kongrese lietuvių moterų vardu kalbas pasakė L. Bieliukienė ir G. Grinienė. Delegatės dalyvavo spaudos konferencijoje, kurioje joms teko atsakyti į eilę klausimų. Jos žurnalistams aiškino apie dabartinę Lietuvos padėtį, apie skaudžią okupaciją; apie mūsų tautos ateities troškimus. Kalbėdama per radiją L. Bieliukienė perskaitė Pabaltijo Valstybių Tarybos manifestą, kuriuo reikalaujama pašalinti komunistinės Rusijos okupaciją Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje.

Lietuvės atstovės kongreso metu išplatino daug literatūros apie Lietuvos okupaciją ir dabartinę būklę. Delegatės, kiekviena pasitaikiusia proga, įtaigojo, kad karas yra baisus, bet komunistinės Rusijos vergija yra baisesnė už karą. Vergija, kurią Lietuva neša jau 20 metų, palaiko krašte skurdą, naikindama tautą - lietuvius, žalodama jų sielas. Iš įvairių kraštų delegačių buvo patirta daug nuoširdumo ir supratimo mūsų bylai.

Anksčiau Federacija save laikė apolitine organizacija, tačiau šių metų kongrese naujoji pirmininkė pareiškė, kad apolitine federacija toliau būti negali. Didelė pasaulio dalis negali pasilikti pavergta; žmonijos laisvė yra visų reikalas ir todėl į šią žūtbūtinę kovą turi jungtis ir Federacija.

Su lietuvėmis delegatėmis nuoširdžiai ir rūpestingai bendradarbiavo Lietuvos atstovas Washingtone Juozas Kajeckas ir žmona. Ponai Kajeckai Lietuvos pasiuntinybėje suruošė gražų priėmimą žymesnėms įvairių tautų delegatėms ir viešnioms. Priėmime dalyvavo daug žymių moterų ir žurnalistų.

Tiesa, mūsų atstovėms ruošiantis kongresui, nuoširdžiai talkininkavo ir padėjo VLIKo pirmininkas dr. A. Trimakas, LLK pirmininkas V. Sidzikauskas, LLK narys dr. M. Brakas.

PLKOS veikla

Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungos valdybos posėdis buvo sušauktas gegužės mėnesio pradžioje New Yorke. V-bos pirm. M. Galdikienė padarė pranešimą iš praeitų metų veiklos. Buvo priimta daug naujų sumanymų. Nutarta suaktyvinti vietinę pagalbą remti tarptautinį moterų judėjimą.

G. Kaneb, valdybos vicepirm, specialiai atskridusi iš Worchesterio į posėdį, siūlė plačiau informuoti visas Amerikos lietuvių katalikių moterų organizacijas apie PLKOS tikslus, darbus ir reprezentaciją tarptautinėje dirvoje. G. Kaneb įteikė $20 PLK OS Rėmėjų Fondui. Dr. N. Bražėnaitė, dr. A. Šlepetytė — iždininkė, M. Watkins, ALRK Moterų D-jos I-ra vicepirm., dalyvavusi kaip viešnia posėdyje, gyvai prisidėjo prie einamų reikalų svarstymo.

Bendrai jieškota naujų kelių ateities sėkmingesnei veiklai. Tampresnių ryšių stiprinimui nutarta išsiuntinėti informacinio pobūdžio raštus visiems skyriams, išrinkti vietines atstoves ir sustiprinti PLKOS finansinę padėtį.

Posėdis įvykęs dr. A. Šlepetytės bute praėjo darnioje ir darbingoje nuotaikoje.

PLKOS adresas: 105 W. 72 St., New York 23, N.Y., USA.

Liet. K. Moterų D-jos skyrius Melbourne

Skyrius buvo įsteigtas 1951 m. rugpjūčio mėn. 5 d. Iniciatyvos skyrių steigti ėmėsi P. Raulinaitienė, kuri jau seniai apleido Australiją ir gyvena Amerikoje, bet jos pastangos buvo vaisingos.

Šiandien draugija jau gali pasidžiaugti savo narių skaičiumi, kuris siekia iki 40 ir nenuilstamai talkininkauja ne tik bendrame Melbourno katalikų veikime, bet ir bendrai visuomeniniame darbe.

Jau iš pat pradžių buvo palaikyti ryšiai su Liet. Kat. Mot. Centru Paryžiuje paremiant jų žygius pinigais, padedant padengti išlaidas, susidariusias sąjungai atstovaujant tarptautiniuose suvažiavimuose. Taip pat buvo palaikomi ryšiai ir su Pasaulio Liet. Kat. Organizacijų Sąjunga (PL KOS), bet paskutiniu laiku tie ryšiai dėl adresų netikslumo buvo nutrūkę, kuriuos stengsimės kaip galima greičiau vėl užmegzti.

Kas metai nors ir nedidele auka yra šelpiama šv. Kazimiero kolegija Romoje, ir saleziečių įstaiga Italijoje. Prisidedama piniginė auka parapijos namams išmokėti, talkinama vajuje renkant pinigus, rūbus ir avalynę likusiems lietuviams Vokietijoje ir Punske šelpti. Paremiamas Liet. Kat. Federacijos leidžiamas laikraštis "Tėviškės Aidai".

Pereitais metais buvo suruoštas Jo Ekscelencijos vysk. V. Brizgio priėmimas ir išplatinta maldų ir gerų darbų lapeliai už jo misijų pasisekimą Melbourne ir visoje Australijoje. Aktyviai talkininkaujama Austr. Lietuvių Kat. Federacijai, kitoms kat. organizacijoms ir Socialinės Globos Moterų Draugijai pravedant vajus. Savo iniciatyva ruošiamos metinės šventės, bendros vaišės, gegužinės pamaldos, bendros Kūčios Melbourno lietuviams ir panašūs parengimai.

Nors moterys gyvena toli išsiblaškiusios po Melbourno apylinkę, bet visos narės mielai lanko susirinkimus, ruošia paskaitas ir talkininkauja sekmadieniais po pamaldų ruošiamuose bufetuose iš kur ir gaunamę daugiausia lėšų.

Adresas: Melbourno Liet. Kat. Moterų Draugija, 18 Henry St., Kensington, Vic., Australia.

A. Zubrickienė.

Australijos Lietuvių Katalikių Moterų D-jos skyrius su savo dvasios vadu kun. V. Veseriu. 1960 m. gegužės mėn.

MOTERS GROŽIS

Veda **IRENA KAIRIENĖ**

PLAUKŲ DAŽYMAS

Ar jūs esate patenkinta savo plaukų spalva? Jei ne — neabejodama galite ją "pagerinti". Ir niekas šiandien jūsų neapšauks tuščia ar ekstravagantiška. Plaukų dažymas dabar yra tokia kasdieniška kosmetikos priemonė, beveik kaip lūpų pieštukas.

Kirpyklose plaukų dažymas atliekamas su tokiu patyrimu ir tokiomis geromis priemonėmis, kad plaukai išlieka sveiki, nesugadinti ir turi natūralią išvaizdą. Rinkoje yra visa eilė saugių ir gerų preparatų, kad moterys pačios namie gali lengvai savo plaukų spalvą "pagerinti".

Geresnei informacijai čia pateikiama profesionalų kainos ir keletas praktiškų patarimų dažančioms namie.

Kirpyklos už plaukų spalvos pakeitimą paprastai ima tarp 8-12 dolerių. Kainos priklauso nuo kirpyklos reputacijos ir kirpėjų patyrimo. Jei kas keičia į visiškai kontrastinę spalvą, turi atsiminti, kad, plaukams augant, reikalingas nuolatinis dažymo pakartojimas. Normaliai plaukai auga ½ colio į mėnesį, arba 6 colius į metus. Pakartojimai reikalingi kas tris-keturias savaites. Bet jei kuri blondinė perdažo plaukus juodai, jai reikalingas beveik kas savaitę mažas padažymas. Už šį patarnavimą kirpyklos ima tarp 4-8 dolerių.

Žinoma, visa tai galima atlikti už žymiai mažesnę kainą namie. Plaukų dažų buteliukas paprastai kaštuoja $1.75, o 20% peroksidas — 35 ct. Prie to dar reikalingos guminės pirštinės ir specialus plastikinis buteliukas dažų paskirstymui. Namie dažant visos priemonės per metus nekaštuos daugiau kaip 30 dolerių.

Jei norima pradėti keisti spalvą palaipsniui, patartina pradėti nuo trigubo stiprumo perplovimų (rinses). Be to, dabar yra visa eilė plaukų purškimų, kurių pagalba tamsiaplaukė per 10 minučių gali virsti blandine ir vėliau tą spalvą iš plaukų išplauti. Tie purškalai yra su mažomis metalinėmis priemaišomis ir atrodo nenatūraliai, todėl turėtų būti naudojami tik vienam vakarui ir ne visai galvai, bet atskirom sruogom.

Sena pažiūra, kad plaukų dažymas namie yra labai murzina procedūra, nebeturi pagrindo. Nauji kreminio

pagrindo dažai yra taip gerai padaryti, kad sumaišyti su peroksidu lieka tiršti, neišdžiūsta ir nenubėga. Kad ir kaip geros priemonės, visdėlto reikalinga labai tiksliai laikytis įpakavime nurodytų instrukcijų. Taip pat reikia dėvėti gumines pirštines, kad dažai neprieitų prie nagų ir odos, nes nagai labai greitai dažus sugeria.

Paprastos dažymo instrukcijos yra sekančios:

Paimti nurodytą kiekį dažų ir peroksido, įpilti į plastikinį buteliuką ir atsargiai suplakti. Smarkus plakimas gali sudaryti oro pūslių, nuo kurių plaukas nelygiai nusidažo. Plauti plaukų prieš dažymą nereikia. Plaukus reikia paskirstyti smulkiomis sruogelėmis ir vieną po kitos aplieti plastikinėje bonkutėje suplaktu mišiniu. Kad apsaugojus odą, reikia kaktą ir kaklą patepti vazelinu ten, kur baigiasi plaukai. Jei plaukų galai yra

sausi, pirmiausia reikia dėti skiedinį ant trijų ketvirčių sruogelių, o ant galų vėliau, tik prieš išplaunant galvą. Palikti dažus veikti tik minimaliniam nurodytam laikui ir perplauti šiltu vandeniu, po to išplauti šampūnu.

Ta pati spalva ir tas pats laikas naudojamas vėliau ataugantiems plaukams. Norint paryškinti ir likusią dalį plaukų, reikia naudoti tą patį kiekį dažų, peroksido, tik žymiai trumpesniam laikui palikti dažus veikti. Labai gera, jei kas tokiais atvejais pagelbėtų, nes pačiai vienai sunku susitvarkyti su užpakaline galvos dalimi.

Jei norime pagrindiniai pakeisti plaukų spalvą, patartina pirmą kartą nueiti į kirpyklą. Jokia mėgėja negali konkuruoti su tam darbui turinčia pasiruošimo profesionale. Kirpėja taip pat gali patarti kokią spalvą pasirinkti, nustatyti tiksliai reikiamą laiką ir nurodyti dažymo techniką.

Pasirenkant spalvą reikia atsiminti, kad jūsų plaukai nebus tokie kaip nurodyta pavyzdžiuose, jei jūs dėsit dažus ant savo natūralios spalvos. Pavyzdžiuose, prieš dedant dažus iš plaukų pirmiausia buvo išimta peroksidu spalva, jie buvo balti.

Vyresnio amžiaus moterims patartina rinktis šviesesnes spalvas, nežiūrint kokios spalvos jų plaukai buvo jaunystėje. Tamsiai rudi, juodi ar

raudoni plaukai niekada netiks moteriai besiartinančiai į penkiasdešimtuosius metus. Gamta, keisdama plaukų spalvą, neužmiršta pakeisti ir odos. Tuo būdu tamsūs rėmai veidą pasendina, bet ne atšviežina.

Jei norima tik "pagerinti" natūralią plaukų spalvą, reikia atsižvelgti į žilų plaukų kiekį. Jei žilų plaukų beveik nėra — pasirinkite dviem tonais šviesesnę spalvą už natūralią, jei žilų plaukų kiekis didesnis — vienu tonu šviesesnę, jei visai žili — galima rinktis betkokią spalvą, jei visai nėra žilų plaukų — patartina prieš dažant keliais tonais šviesesne spalva, plaukus peroksidu nubaltinti. Kirpėjos už plaukų nubaltinimą paprastai ima 5 dolerius. Galima nubaltinimą atlikti ir namie, tik reikia tiksliai sekti instrukcijas, nes perlaikymas gali plaukus nudžiovinti. Paskutiniuoju laiku rinkoje pasirodė kreminio pagrindo peroksidas, kurio naudojimas yra beveik tobulai saugus.

Šiandieniniai dažai plaukų nebegadina, net kartais pataiso. Ploni, švelnūs ir sunkiai sušukuojami plaukai po dažymo įgauna standrumo ir lengviau sutvarkomi. Tačiau pasitaiko labai apgailėtinų dažytų plaukų pavyzdžių. Dažniausiai tai nėra pasėka blogų produktų, bet netinkamo jų naudojimo. Visada reikia atidžiai persiskaityti instrukcijas.

Dažnai moterys klausia patarimų kaip priderinti prie plaukų antakių ir blakstienų spalvą. Naudoti apie akis dažus ar peroksidą yra labai pavojinga. Ypatingai mėgėjoms nepatartina juos naudoti. Blakstienas iš viso neatsargu dažyti dažais, užtenka maskaros ar pieštuko.

Dažyti plaukai reikalauja didesnės priežiūros. Saulė juos lengviau džiovina, todėl per vasaros karščius geriau galvą pridengti skarele ar skrybėle. Besimaudant reikėtų dėvėti kepurę, nes druska ir chloruotas vanduo taip pat džiovina. Niekada negalima tuo pačiu metu dažyti ir daryti pusmetinį sušukavimą. Pirma reikia plaukus sudėti, o tik paskui, mažiausia po savaitės, dažyti.

Kai keičiama plaukų spalva, reikia keisti ir veido grimą. Nes kas gerai pritiko tamsiaplaukei, gali visai netikti blondinei.

Kiekviena moteris laikas nuo laiko nori save atsišviežinti. Niekas taip veido nepakeičia kaip plaukų spalva. Tuo būdu atsargus ir tinkamai atliktas plaukų spalvos pakeitimas gali suteikti moters išvaizdai naujo žavumo.

NAUJIENOS ŽIEMOS SEZONUI

Vyraujanti spalva — violetinė. Apsiaustai siuvami iš šviesaus veliūro arba minkštos mohair vilnos, platūs, trijų ketvirčių kimono rankovėmis, puošti bebro ar rakūno kailiu. Vietoje skrybėlių dėvimos didelės kailinės kepurės, megztos kepurės arba įvairiai suklostyti turbanai.

Suknelės — megztos, minkštos vilnos, daug klostytų sijonų, labai madingos languotos medžiagos.

Megztiniai — dideli ir iš storos vilnos, daugiau pritaikyti sportinėms išvykoms, kelionėms ir gatvei, nei dėvėti namie.

Premijos, konkursai, rezoliucijos

LAIMĖJO PREMIJĄ

"Moters" žurnalo 1959 m. veikliausiai platintojai premija $50, skirta "Draugo" kultūrinio priedo redaktoriaus kun. dr. Juozo Prunskio, laimėjo BARBORA LATAUSKIENĖ, gyv. 69 Proctor Blvd., Hamilton, Ont., Canada. Ji surinko 39 naujas "Moters" prenumeratas.

B. Latauskienė yra veikli KLK Moterų D-jos Hamiltono skyriaus narė.

Veikliąją platintoją ir žurnalo rėmėją nuoširdžiai sveikiname.

KLK Mot. D-jos C. Valdyba.

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS VALDYBA SKELBIA JAUNIMO DRAMOS KONKURSĄ

(Dvi premijos: $1000 ir $500)

1. PLB Valdybos skelbiamame Jaunimo Dramos Konkurse gali dalyvauti viso pasaulio lietuviai kūrėjai.

2. Dramos taikomos pradžios arba augštesniųjų mokyklų amžiaus jaunimui, žanrą ir temą pasirenka patys dramų autoriai. Dramos sceninis laikas 1½ - 2 val. Pastatymo išlaidos derintinos su išeivijos teatrų materialiniu pajėgumu. Premijos neskiriamos, jei nebus pakankamai vertingų ir šias sąlygas atitinkančių dramos kūrinių.

3. Dramų rankraščiai parašomi mašinėle ir pasirašomi slapyvardžiu. Atskirame uždarame voke duodama autoriaus pavardė ir adresas su slapyvardžiu ir dramos pavadinimu. Vokai, ant kurių autoriai užrašys "nelaimėjus neatplėšti", nebus atidaromi ir kartu su rankraščiu grąžinami autoriaus nurodytu adresu.

4. Už dvi geriausias dramas skiriamos premijos. Pirmoji premija — $1000 (Mecenatas JAV Lietuvių Bendruomenė). Antroji premija — $500 (Mecenatas Kanados Lietuvių Bendruomenė).

5. Tas pats autorius gali gauti abi premijas.

6. Premijas laimėjusių dramų pastatymo teisę trejus metus nuo premijos įteikimo dienos turi Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba.

7. Konkurso Jury Komisijos sudėtis PLB Valdybos bus paskelbta vėliau.

8. Paskutinė data konkursiniams rankraščiams įteikti (pašto išsiuntimo data) — 1961 m. spalio 1 d.

9. Rankraščius siųsti šiuo adresu: PLB Valdybos sekretorius Kęstutis Grigaitis, 622 Davenport Rd., Toronto, Ont., Canada.

PLB Valdyba.

KUNIGŲ VIENYBĖS SEIMO REIKŠMINGA REZOLIUCIJA

Amerikos lietuviai kunigai, susirinkę į metinę Kunigų Vienybės seimą Atlantic City, N.J., š.m. liepos mėn. 20 d., turėdami prieš akis tuos didelius darbus, kuriuos atlieka Bažnyčiai ir lietuvybei lietuvių vienuolijos, kreipiasi į viso laisvo pasaulio lietuvaites bei lietuvius skatindami nepabūgti aukos ir pasišventimo, ir stoti į vienuolijas papildyti šių darbščiųjų Viešpaties vynuogyno darbininkų vienuolių eiles.

Matydami, kiek daug pašaukimų žūva, kada tėvai neleidžia savo sūnums bei dukterims jų siekti, trukdo neprasmingu atidėliojimu, atkalbinėjimu ir panašiai, kreipiasi į tėvus, primindami tą didelę atsakomybę, kurią tėvai gavo iš Dievo auklėti jaunas sielas ir jei kurią iš jų auklėtinių Dievas specialiai išrenka ir šaukia savo tarnybai, tėvai neturi teisės priešintis, priešingai nusikalsta. Tėvai turėtų ne tik džiaugtis Dievo duotu jaunuolio pašaukimu, bet melsti Dievą, kad Jis teiktųsi bent vieną iš šeimos šioms garbingoms pareigoms pašaukti.

Todėl Kunigų Vienybės seimas kreipiasi į visus tikinčiuosius prašydamas, kad visi tikintieji savo maldomis, aukomis ir geru žodžiu ir tikrai krikščioniško gyvenimo pavyzdžiu prisidėtų prie vienuoliško pašaukimo ugdymo jaunose sielose, kurios randasi mūsų aplinkoje.

Prel. Pr. Juras.

Skaitytojų laiškai

AUSTRALIJOS KATALIKĖ MOTERIS

"Moters" žurnale Nr. 3 1959 m. buvo apibūdintas Australijos moters charakteris iš blogosios pusės, tačiau Australijos moteris turi daug ir gerų savybių, kurios taip pat vertos dėmesio. Tai katalikė moteris, kuri gali būti ir mums pavyzdžiu, ypatingai religiniame gyvenime.

Australija yra dar tik katalikų kūrimosi kraštas ir šitame kūrimosi darbe talkininkauja katalikės moterys, padėdamos kurti naujas parapijas, statyti bažnyčias, mokyklas ir pan. Tam tikslui jos ruošia loterijas, rinkliavas, rengia įvairias parapijines muges, pačios aukoja ir gamina pardavimui mugės metu įvairius daiktus, kurie duoda daug pelno.

Be to, jos ruošia savo namuose įvairias arbatėles, kurios būna labai kuklios, bet jaukios. Įėjimas apmokamas ir pelnas skiriamas bažnyčios ar mokyklos statybai. Reikia pastebėti, kad australai tokius pobūvius mielai lanko ir jiems nesigaili piniginių aukų. Stebėtina, kad neskaitlinga, apie 2000 asmenų parapija, 2-4 metų laikotarpyje pastato bažnyčią ir mokyklą tik savo aukomis bei pasišventimu.

Pasigėrėtina, kad sekmadieniais ir šventadieniais beveik visi dalyvaujantieji šv. Mišiose eina prie šv. Komunijos, o žymesnėse šventėse prie šv. Komunijos motina eina kartu su savo visa šeima. Šiuo atveju mūsų katalikė moteris turėtų tik nuraustį. Čia nerasi katalikės moters, kuri nepriklausytų kuriai nors katalikiškai draugijai ir joje aktyviai nedalyvautų.

Australijos moterys pasižymi ir labdarybėje: renka aukas vienuolynams, ligoninėms, sergantiems ir pan. Pvz. mano darbovietėje vienas darbininkas pametė visą savo savaitės uždarbį, kurį jam tik ką buvo sumokėjęs darbdavys. Tuojau darbovietėje moterys padarė rinkliavą ir suaukojo pamestą pinigų sumą.

Vargingame garaže gyvena tik tokie, kurie arba prasigėrę, arba šiaip nusigyvenę, netvarkingi. Didžioji dalis australų, nors ir dirbančių fabrikuose ar kitur, visi turi nuosavus namus padoriai apstatytus, grindys ištiestos kilimais, dauguma turi savo automobilius, televizijas, skalbimo mašinas ir pan. Namų kiemai ir darželiai gražiai sutvarkyti.

Australė moteris pasižymi menišku nertinių nėrimo darbu. Važiuojant traukiniu ar tramvajumi dažnai matyti neriant gražiais raštais nertinius. Gal kiek perdėtai tiek senos, tiek jaunos puošiasi blizgučiais: pigiais auskarais, karoliais, broškėmis, apyrankėmis. Mums tas atrodo kiek juokinga, bet jos jau taip įpratusios. Australė moteris ypatingai daug dėmesio kreipia į plaukų šukuoseną ir visuomet tvarkingai atrodo.

Kad australė moteris su savo šeima savaitgaliais ar atostogų metu išvyksta į pajūrį, parką ar žaliuojantį mišką poilsiui, tai čia irgi mūsų moteris turėtų imti pavyzdžiu. Mes esame perdaug rūpestingos darbo skruzdėlės, tiek jaunesnio, tiek senesnio amžiaus moterys dirbame per savaitę fabrikuose, o savaitgaliais apsikrauname naminiais darbais tiek, kad nerandame laiko pavažiuoti kur nors poilsiui į tyrą orą iš didmiesčio dulkių bei triukšmo. Juk, rodos, visi esame pakenčiamai įsikūrę, užtektų to begalinio taupymo, o turėtume daugiau dėmesio kreipti į savo ir vaikų sveikatą, nes sveikame kūne, sveika ir dvasia.

Ag. Zubrickienė.

Miela p. Redaktore,

Pastebėjusi 1959 m. "Moters" žurnalo Nr. 4 klaidą apie Hamiltono Tautinių Šokių grupės dalyvavimą Čikagos taut. šokių šventėje 1957 m., esu tikra, kad tai tik per neapsižiūrėjimą, bet ne iš blogos valios, padaryta, kas be abejo galėjo įžeisti Toronto Taut. Šokių grupę, nes tik ji vienintelė iš Kanados minėtoje šventėje dalyvavo . . .

G. Breichmanienė.

ATITAISYMAS

Novelės "Laisvės karaliūnas" atspausdintos "Moters" žurnalo Nr. 2 (19), autorius yra Petras Pilka - Pilkalnis, ne Stasys Pilka, kuris gyvena Chicagoje. **Redakcija.**

ŠEIMININKIŲ KAMPELIS

Ką valgysime, kuo vaišinsime?

Veda BR. PABEDINSKIENĖ

MŪSŲ PUSRYČIAI

Mes žinome visos, kad mūsų šeimos turi valgyti gerus pusryčius. Bet nežiūrint, kad maisto yra pakankamai ir jo maistingumo lygis yra augštas, nekreipimas dėmesio į pusryčių paruošimą daugelyje mūsų šeimų yra dažnas. Labai sunku priversti atsikelti truputį anksčiau, kad paruošti ir pavalgydinti savo šeimą šiltais ir gardžiais pusryčiais. Tiesa, dabartinėse sąlygose laiko nėra daug skirti tam tikslui, bet prie gerų norų, gal daugelis iš mūsų galėtume nutraukti pusvalandį nuo televizijos ar šiaip nuo kokių kitų netaip svarbių darbų vakare ir pagalvoti, kokius pusryčius mes paruošime ryt dienai išleisdamos į darbą ar į mokyklą savo šeimos narius. Jei šeima žinos, kad ji kas rytą gaus vis ką nors įvairesnio, ir šį rytą gaus ką kitą negu vakar ar užvakar, tikrai jie ir atsikels anksčiau pora minučių, ir apsitvarkys greičiau, kad suspėtų, išbėgdami suvalgyti šiltus ir gardžius pusryčius.

Ypatingai šaltose žiemos dienose karšti pusryčiai yra pagrindas visai dienai, tuo labiau kad ir darbovietėse ar mokyklose visą dieną maitinamasi šaltais užkandžiais.

Pradžioje kaikas ir ilgesnį laiką nepastebėsime daromos žalos mūsų organizmui, o taip pat ir nervų sistemai, bet po kiek laiko ta skriauda mums gana skaudžiai atsilieps.

Perlinių kruopų košė

2 puodukai perlinių kruopų (miežinių),
1½ arbatinio šaukštelio druskos,
8 šaukštai sviesto,
Šalto ir karšto vandens kiek reikiant, grietinėlės ir cukraus sulig skonio.

Darbas: Pamerkti kruopas per naktį į šaltą vandenį. Nusunkti, sudėti į puodą, pridėti druskos ir 4 šaukštus sviesto. Užpilti verdančiu vandeniu taip kad vanduo būtų 1 colį virš kruopų. Uždengti puodą, įstatyti į keptuvę su vandeniu ir dėti į krosnį prie 325 F. vienai valandai. Pamaišyti retkarčiais su šakute. Po valandos pridėti dar 4 šaukštus sviesto, pamaišyti ir vėl uždengus kepti krosnyje 1 val. Pridėti verdančio vandens, kad košė nebūtų sausa ir laikyti krosnyje 2 val. Valgyti su cukrumi ir grietinėle. Galima košę išvirti iš vakaro.

Bulviniai blynai

1 svaras bulvių,
2 kiaušiniai,
3 šaukštai miltų,
¼ svaro virto kumpio.

Nulupti ir sutarkuoti žalias bulves. Nusunkti susidariusį skystį. Pridėti 2 plaktus kiaušinius, miltus ir kapotą kumpį (arba kitą virtą mėsą), druskos, pipirų ir muškato riešuto truputį, gerai išmaišyti. Keptuvę įkaitinti, įpilti alyvos ar kitų riebalų, dėti paruoštą masę šaukštu krūvelėmis ir kepti gražius blynelius. Valgyti labai karštus su grietine arba salotais.

Kimšti svogūnai

6 dideli svogūnai,
1 puodukas balto padažo,
½ puoduko tarkuoto sūrio,
¾ puoduko sviesto apkeptų baltos duonos džiuvėsių.

Nulupti svogūnus ir ištroškinti, kol bus apvirę, tik kad nesutištų. Padaryti baltą padažą (2 šaukštai sviesto, 2 šaukštai miltų, 2 puodukai pieno, ½ arbatinio šaukštelio druskos, kiek prieskonių). Išimti vidurius iš svogūnų, taip kad liktų tik 3 sluogsniai iš krašto. Išimtus svogūnų vidurius sukapoti, sumaišyti su baltu padažu, pridėti tarkuotą sūrį ir džiuvėsius ir maišyti, kol sūris išsileis. Prikimšti tuo mišiniu svogūnus, ant viršaus užbarstyti džiuvėsių (tam tikslui pasilikti nuo bendro kiekio). Sudėti svogūnus į keptuvę ir kepti krosnyje apie 20-30 min. Galima kepti kartu su kepsniu, tik juos dėti bebaigiant kepsniui kepti. Tinka valgyti su kiaulienos kepsniu.

Žuvis kepta su grybais

1 svaras žuvies be kaulo (galima šaldytos),
2 riekutės bekono,
½ puoduko pjaustytų grybų,
2 valgomi šaukštai smulkiai pjaustytų svogūnų,
2 valgomi šaukštai smulkiai pjaustytų žalių pipirų,
2 valgomi šaukštai citrinos sulčių,
Druskos ir pipirų sulig skonio.

Darbas: Supjaustyti ir pakepti keptuvėje bekoną, likusiuose keptuvėje riebaluose kepti grybus, svogūnus ir pipirus nuolat maišant kol suminkštės, bet saugoti kad neapruduotų. Į apkeptus grybus sudėti bekoną, 2 šaukštus citrinos sulčių ir pipirų sulig skonio (maždaug ⅛ šaukštelio). Supjaustyti žuvį į gabalėlius ir sudėti į riebalais išteptą kepimui in-

dą. Ant viršaus užpilti paruoštą grybų padažą. Uždengti indą ir kepti prie 350 F. apie 25 min. Nuimti dangtį ir dar kepti kol žuvis bus iškepus, apie 10-15 min.

Į stalą duodama tame pačiame inde, kuriame ir kepė.

Kepta veršiena

3-4 svarai veršienos (gerai veršio petys,
12 oz. abrikosų nektaro,
2 valgomi šaukštai grapefruito sulčių,
½ puoduko rudo cukraus.

Iš veršienos išimti kaulą, padruskinti, suvynioti, gerai surišti ir iš viršaus ištrinti su druska. Dėti mėsą į keptuvą (roasterį) ir kepti prie 300 F 1½ val. Vandens pilti į keptuvą nereikia ir keptuvas turi būti neuždengtas. Iš abrikosų nektaro, grapefruito sulčių ir cukraus padaryti mišinį ir lengvoje ugnyje pavirti 10 min. Atšaldyti. Kada veršiena bus jau kepusi apie 1½ valandos užpilti ⅓ išvirto mišinio ant kepsnio ir kepti toliau laistant tuo mišiniu kas 20 min. Mėsos kepimui vartojant termometrą, mėsa yra iškepusi kada termometras rodo 170 F.

Sūrio pajus

1 puod. baltos duonos džiuvėsių smulkiai maltų,
1½ šaukšto sviesto,
½ arbatinio šaukštelio malto cinamono.

Sumaišyti viską kartu, kad pasidarytų masė ir iškloti pajaus formos dugną.

Sūrio masei:

12 oz. varškės (cottage cheese),
¾ puod. cukraus,
4 kiaušinio tryniai,
4 kiaušiniai,
1 šaukštas miltų,
½ puod. razinkų (gerai nuplautų),
½ citrinos sunkos ir tarkuotos žievės.

Pertrinti varškę per sietą, pridėti citrinos sunką ir tarkuotą citrinos žievę. Kiaušinius ir trynius gerai išplakti su cukrum, sujungti su varške, pridėti miltus ir pabaigoj razinkas gerai sumaišyti ir pripilti į paruoštą tešlos dugną pajaus formoje. Krosnį įkaitinti iki 300 F ir kepti ½ val., po to krosnį atsukti iki 350 F ir kepti dar ½ val. Krosnį išjungti visai ir pajų dar palaikyti krosnyje 15 min.

LIETUVIŠKA PLOKŠTELĖ

Paminėdami 25-rių metų sukaktį populiariosios Lietuviškų Vakaruškų radijo programos Chicagoje, kuriai ilgus metus vadovauja ponia Sophie Barcus, yra išleista gražiai duetu ir trio įdainuota lietuviškų liaudies dainų ir bažnytinių giesmių plokštelė, pavadinta "Sophie Barcus Radio Vakaruškininkės Dainuoja". Tai ilgo grojimo 33⅓ greitumo nedūžtama Hi-Fi plokštelė, kurioje telpa pačios leidėjos Sophie Barcus įžangos žodis, 10 liaudies dainų pritariant pianinui, 7 kalėdinės ir 3 velykinės giesmės pritariant vargonams. Dainas ir giesmes išpildo Juzė Mileriūtė, Irena Kaledinskaitė ir Aldona Barcus-Daukus, o pianinu ir vargonais palydi Genovaitė Aleksiūnaitė-Mitchell. Abiejų plokštelių pusių grojimo laikas 42 minutės. Šios įvairioms progoms pritaikintos plokštelės kaina yra $4.95. Pašto persiuntimo išlaidoms padengti 55 centai. Platintojams duodama atitinkama nuolaida. Prašome atsiųsti pašto perlaida $5.50 sekančiu adresu: Alba Records, 7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill., USA.

•

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Vytautas Tamulaitis — Svirplio Muzikanto kelionė. I knyga. Išleido "Eglutė" dešimtmečio proga. Putnam, Conn., 1960 m. Iliustracijos Aldonos Simutytės. Geriausia dovana mūsų mažiesiems. Kaina $2.50.

Pranys Alšėnas — Maži žodžiai apie didelius dalykus, benamio minčių mozaika, su prof. dr. A. Ramūno pratartimi, viršelis ir titulinis lapas dail. Telesforo Valiaus, 262 pusl., kaina nepažymėta. Išleido spaudos b-vė "Rūta", Hamilton, Ont. 1960 m.

Garbės prenumeratos

Beinorienė A., — Wood Dale, Ill.
Bieliauskaitė L., — Toronto, Ont.
Bitlerienė S., — Detroit, Mich.
Dambarienė M. — Toronto, Ont.
Didžiulienė S., — Cicero, Ill.
Griggs, V., — Calgary, Alberta.
Januškienė E., — Winnipeg, Man.
Jeneckienė E., — Detroit, Mich.
Kazragienė M., — E. Chicago, Ind.
Klimaitienė J., — Cleveland, Ohio.
Kriščiokaitienė L., — W. Hartford.
Kulvinskienė P., — London, Ont.
Matulaitienė E., — Toronto, Ont.
Mažeikienė V., — Delhi, Ont.
Mikalauskienė E., — Worcester.
Mikonienė M., — Cleveland, Ohio.
Petronienė H., — Philadelphia, Pa.
Raubienė L., — Grand Rapids.
Regienė I., Oak Lawn, Ill.
Rimkevičienė J., — Montreal, Que.
Rudienė M., — Chicago, Ill.
Sakavičienė O., — Columbus, Ohio.
Stankaitis I., — Cleveland, Ohio.
Starkienė P., — Chicago, Ill.
Stonkienė A., — Chicago, Ill.
Tomkevičienė V., — Brooklyn,
Trimakienė J., — Brooklyn, N.Y.
Vainauskienė E., — Brooklyn.
Velbasienė A., — Chicago, Ill.
Vitkuvienė A., — Hartford, Conn.
Žemgulienė L., — Chicago, Ill.
Zubrienė E., — Toronto, Ont.
Žukienė A., — Woodhaven, N.Y.

žurnalui aukojo

Australijos katalikių moterų Melbourno skyrius $32,26.

Po $1 — Beleškienė B, Chicago, Ill., Brizgienė O., Lynhurst, Ohio, Kreivėnienė R., Chicago, Ill., Kuncaitienė F., Omaha, Nebr., Prapuolenis B., Orlando Park, Ill., Rejeckienė Z., New London, Conn., Rudienė A., Chicago, Ill., Sklėrienė V., Chicago, Ill., Vaičiulienė E., Pembroke, Ont., Vaitkūnienė B., Detroit, Mich., Žiedonienė S., Cleveland, Ohio.

Nuoširdus ačiū.

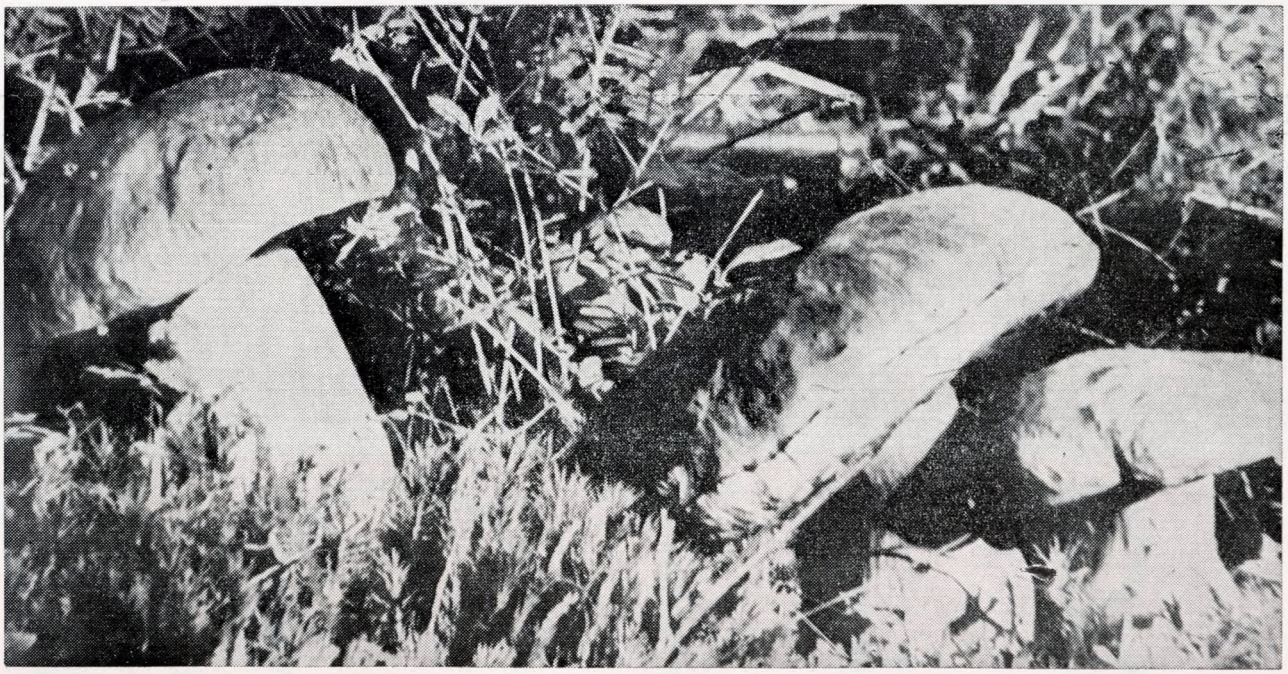

O jūs grybai, grybai . . .

Būkite atsargios, rinkdamos nepririnkite nuodingų.